

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН, СУСПІЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ
ТА РЕГІОНАЛЬНИХ СТУДІЙ

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
Завідувач випускної кафедри
_____ Н. Ф. Ржевська
«_____» _____ 20 __ р.

ДИПЛОМНА РОБОТА
ВИПУСКНИКА ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ БАКАЛАВРА
СПЕЦІАЛЬНОСТІ 291 «МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ,
СУСПІЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ ТА РЕГІОНАЛЬНІ СТУДІЇ»
ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ
«МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ»

**ТЕМА: «ПАНДЕМІЯ COVID-19 В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛЬНИХ
ЗАГРОЗ: РЕАЛЬНІСТЬ ТА ПРОГНОЗИ»**

Виконавець: студентка 408 ак.групи, Удовенко Ольга Андріївна

Керівник: доктор політичних наук, завідувач кафедри міжнародних відносин,
інформації та регіональних студій Ржевська Ніна Федорівна

Нормоконтролер

(підпис)

(П.І.Б.)

КИЇВ 2021

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ.....	3
ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН.....	6
1.1 Понятійно-категоріальний апарат дослідження.....	6
1.2 Методологія та методи досліджень	11
1.3. Глобальні проблеми ХХІ століття.....	12
1.4. Особливості динаміки процесів глобалізації.....	15
РОЗДІЛ 2. ПАНДЕМІЯ ЯК ГЛОБАЛЬНИЙ ВИКЛИК СЬОГОДЕННЯ.....	21
2.1. Боротьба з пандеміями: еволюція протистояння.....	21
2.2. Трансформації під впливом пандемії COVID-19.....	26
2.3. Ефективні шляхи та способи протидії: проблема пошуку.....	33
2.4. Вплив пандемії на світову економіку.....	39
2.4.1 Реакція та позиція Європи на карантинні заходи.....	41
2.4.2. Перспективи країн Африки в боротьбі з пандемією COVID-19 та її наслідками	42
РОЗДІЛ 3. МАЙБУТНЄ ЛЮДСТВА ПІСЛЯ ПАНДЕМІЇ COVID-19	47
3.1. Ймовірні сценарії розвитку подій	47
3.2. Вплив пандемії на дипломатію.....	51
3.3. Пандемія як виклик євроінтеграції.....	58
ВИСНОВКИ	66
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ДЖЕРЕЛ	69

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

- ВВП – внутрішній валовий продукт;
- ГРВІ – гостре респіраторне захворювання;
- ЄС – Європейський союз;
- ЗІЗ – засоби індивідуального захисту;
- ЗМІ – засоби масової інформації;
- КПК – Комуністична партія Китаю;
- МЗС – Міністерство закордонних справ;
- МОП – Міжнародна організація праці;
- НАТО – організація Північноатлантичного договору;
- РЄ – Рада Європи;
- СОТ – Світова організація торгівлі;
- ННСС – Національний координаційний центр охорони здоров'я.

ВСТУП

Обґрунтування вибору теми дослідження. 70– і роки ХХ століття позначилися різкими темпами зростання глобальних загроз. До традиційних проблем, війни та миру, додалась проблема ядерної зброї, що тривалий час залишалася в топі страхів для населення планети. Найважливішими були заходи, щодо уникнення світової війни, що могла би стати кінцем історії людства, будувалися бомбосховища, підписувалися міжнародні договори про скорочення та нерозповсюдження ядерної зброї.

Згодом до списку глобальних викликів додалися проблема екології, перенаселення, інформаційного розриву, тероризму, масової міграції, кібератак. Нині ж виникла нова загроза, що за кілька місяців зруйнувала прогрес десятиліть, похитнула світову економіку і змусила адаптуватися до нового стилю життя все населення планети – пандемія Covid-19.

Уряди всього світу розробляють плани та стратегії, за яких можливо нормально співіснувати з пандемією до тих пір, поки більша частина населення буде вакцинованою.

Актуальність дослідження полягає в тому, що досліджувані події, відбуваються тут і зараз, щодня ми спостерігаємо за їхнім перебігом, але ґрунтовні прогнози щодо майбутнього досі відсутні. Нині, меншою мірою, людство турбують тероризм і міграція, хоча ці загрози вкупі з кібератаками залишаються серед лідерів. Кліматичні зміни і поширення інфекційних захворювань розглядаються ж як основні загрози переважною більшістю людей.

Метою даного дослідження є окреслення основних загроз та викликів ХХІ століття, першочергово – пандемії.

Реалізації означеної мети сприяло виконання низки дослідницьких завдань, серед яких особливе місце займають наступні:

- встановити ступінь впливу пандемії на світову політику та економіку держав світу;

- визначити геополітичні зміни, спричинені глобальними загрозами XXI століття;

- окреслити завдання для провідних держав світу та України на найближче десятиліття в протидії економічному колапсу та світовій кризі, спричинених пандемією.

Об'єктом дослідження є глобальні загрози та їхні наслідки для людства в XXI столітті.

Предметом – встановлення місця пандемії COVID-19 серед глобальних проблем сучасності та прогнози щодо можливостей протидії даній загрозі.

Методи дослідження. В якості дослідницьких методів у роботі використано контент-аналіз, порівняльний та сценарний методи.

Практичне значення роботи. Отримані результати можна використовувати як практичні рекомендації для діяльності профільних відомств, що надасть можливість уникнути та пом'якшити наслідки та масштаби впливу пандемії на світ та Україну, зокрема. Матеріали даного дослідження можна застосовувати аналітичним центрам при побудові планів виходу країн зі стану карантинних заходів. Запропоновані сценарії є доречними для порівняння ступеня ефективності впровадженої політики провідними демократіями світу та проведення моніторингу економічного спаду країн третього світу.

Апробація отриманих результатів. Результати досліджень були оприлюднені в рамках XXI Міжнародної науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Політ. Сучасні проблеми науки» та на Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні міжнародні відносини: актуальні проблеми теорії і практики – 2021»

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних інформаційних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1. ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

1.1 Понятійно-категоріальний апарат дослідження

Нині не існує труднощів, щоб отримати підтвердження того, що ми вступили в період глобальних трансформацій світобудови, що супроводжуються «прискоренням швидкості нашої історії та невизначеністю її траєкторії».

Про глобальні проблеми заговорили в 60-х роках ХХ століття, сам термін набув широкого вжитку в другій половині 60-х років. Даним науковим напрямом опікується глобалістика, що вивчає сучасний стан розвитку кожної окремої проблеми, починаючи від екологічних проблем, які на сьогодні займають дуже важливе місце серед усіх інших, до проблем ядерної війни та можливості поділу світу, як передбачав Валлерстайн на центр-напівпериферію і периферію, та, звісно, поділ на багатих та бідних в розрізі цілих країн. [4]

Це питання по-особливому обговорюється на всіх важливих міжнародних зустрічах та переговорах. Щорічно тиражується близько 20 тисяч праць, присвячених тільки екологічній проблемі.

Перспективи найближчого та далекого майбутнього залежать від ефективності залучених та застосованих заходів вже нині. Від того наскільки плідним буде науковий аналіз системи глобальних суперечностей і ефективність практичних заходів щодо їхнього вирішення, залежать перспективи суспільного прогресу в третьому тисячолітті.

Пропонуємо розпочати із висвітлення змісту поняття «глобальні проблеми». Їх розрізняють за видами та напрямками людської діяльності, а загалом виділяють близько тридцяти. У 70-х роках минулого століття було поширено розуміння того, що будь-яка проблема, яка набула значення глобальної є загрозою для людства в цілому. Тобто, в якості основного критерію глобальності брався географічний масштаб поширення проблеми.

Десь через десятиліття, у 80-х роках, було змінено даний підхід, а глобальними проблемами стали ті, що торкалися інтересів всього суспільства, набирали всесвітнього розмаху, охоплюючи більшість регіонів світу, створювали загрозу для нормального існування людства та потребували негайних спільних дій між урядами всіх країн для запобігання цим загрозам. Вирішальний фактор – їх соціальна природа, завдяки чому є можливість відділити глобальні виклики від багатьох соціальних, економічних, політичних, гуманітарних та інших проблем, на відміну від яких глобальні проблеми матимуть не просто планетарне значення, а і відповідатиме гостроті та матиме інші вищезокреслені ознаки.[32, с.48]

Проблематика сучасних світових тенденцій розвитку розкривається в термінах «глобальні ризики» (global risks), «глобальні виклики» (global challenges), «глобальні загрози» (global threats), «криза» (crisis).

Об'єднує ці терміни стан невизначеності з високою ймовірністю виникнення негативних наслідків. Як писав З. Бауман: «Сенс глобалізації в тому вигляді, в якому він сформувався в рамках сьогоднішнього дискурсу ... пов'язаний, перш за все, з глобальними наслідками, а не з глобальними ініціативами і діями» [3, с. 89].

З метою більш точного розуміння необхідно встановити різницю між вищезазначеними термінами. Виходячи із лексичного значення, «ризик» трактують як ймовірність небезпеки, збитку, пошкодження і т.п. За визначенням Всесвітнього економічного форуму «глобальний ризик» – це «невизначена подія або стан, який за умови здійснення може викликати значний негативний вплив для декількох країн або галузей протягом найближчих 10 років» [67, с. 6].

«Загроза», фактично, прирівнюється до небезпеки і кваліфікується як ознака настання небажаних наслідків. У глобальному комунікаційному просторі термін «глобальні загрози» найчастіше використовується стосовно сфери кібербезпеки. Термін «глобальні виклики» використовується, наприклад, «Проектом Тисячоліття» (The Millennium Project) –

некомерційною організацією, заснованою в 1996 р Університетом Організації Об'єднаних Націй (UNU), Смітсонівський Інститутом, Міжнародної Групою Майбутнього (Future Group International) і Американською Радою при університеті ООН.

Поняття «криза», що означає переломний момент, пов'язаний зі зміною моделі розвитку, використовують для позначення негативної динаміки економіки. Поряд з розглянутими вище поняттями, Всесвітній економічний форум також визначає глобальні тенденції, що представляють собою «довгострокові моделі розвитку, які мають місце в даний час і можуть сприяти посиленню глобальних ризиків і / або зміни співвідношення між ними» [67, с.6]. Поняття «глобальна загроза», «глобальний ризик» і «глобальний виклик» розташовуються у напрямку зниження передбачуваного негативного впливу, але на практиці використовуються як синоніми.

Зупинимося на понятті «глобальний виклик» як характеристиці ситуації, що має невизначений результат в зв'язку з тим, що її дозвіл передбачає зміну існуючої системи відносин.

Отже, глобальний виклик – це вплив, який чиниться на суб'єктів глобального соціально-політичного простору в процесі розгортання сучасних глобальних інтеграційних і дезінтеграційних процесів, що має невизначені наслідки для розвитку і відтворення традиційних систем соціальних відносин. В даному випадку, «традиційність» розглядається не як властивість, що характеризує стадію розвитку соціально-економічного укладу, а як характерна для конкретної спільності ідентичність. Вже до середини першої чверті ХХІ століття людство зіштовхнулося з викликами, які, незалежно від характеру своїх наслідків (екологічних, економічних, соціально політичних, культурних), є наслідком цивілізаційного (соціокультурного) вибору на основі протиставлення різних соціальних систем своїй зовнішній середовищі (природного або соціального). Як зазначав В. Бек: «Справді епохальна відмінність нинішньої ситуації полягає в поширенні взаємних погроз і уразливості, що мають культурне походження» [1, с. 47].

Найбільш важливим моментом у визначенні глобальних викликів є та обставина, що їх становлення пов'язане з оцінкою сучасних процесів через призму ідентичностей суб'єктів глобального соціально політичного простору і, відповідно, з певним конфліктом інтерпретацій. Конфлікт інтерпретацій пов'язаний з дискурсивною оцінкою тенденцій в міжнародному розвитку з точки зору інтересів суб'єктів, залучених в ці події / тенденції. Перш за все, це стосується суб'єктів міжнародних відносин, які здатні впливати на світовий розвиток (до них можна віднести такі суб'єкти, як національні держави, міждержавні об'єднання, міжнародні організації, транснаціональні компанії, інші транснаціональні мережеві суб'єкти).

Слід зазначити, що інтереси суб'єктів міжнародних відносин далеко не завжди уявляють регіональні або загальнонаціональні інтереси. В умовах глобального розшарування і поляризації товариств (величина яких виявилася набагато більшою, ніж передбачалося, за результатами дослідження Oxfam International – міжнародної конфедерації організацій по боротьбі з бідністю [83]), визначення проблемних точок світового розвитку часто стає «особистим» вибором транснаціональних еліт.

Важливим ресурсом впливу всередині глобального соціально-політичного простору виступає маніпулювання невизначеністю. У зв'язку з посиленням популістських і протекціоністських настроїв, окремі аналітики говорять про прихід так званого світу G– Zero, тобто світу без глобального лідера. Зокрема, це пов'язують з «популістським повстанням проти «глобалізму» – спершу на Близькому Сході, потім в Європі, і тепер в США» [13, с.2].

Фактично, після президентських виборів 2016 року в США, міжнародні ЗМІ активно використовують поняття «невизначеність», «невідомість» і «невпевненість» як характеристику сформованої на міжнародній арені ситуації. За неоднозначними реакціями представників світової політичної, економічної і фінансової еліт на обрання Д. Трампа на пост Президента США, можна зробити висновок про формування протистояння всередині світового

істеблішменту щодо питань глобального розвитку, а, отже, про боротьбу за визначення глобальних викликів. В аналітичних цілях глобальні виклики можна розділити на явні та латентні.

Маніфестні (зримі) виклики – це дискурсивно означені проблеми, які активно транслюються на каналах політичної комунікації, а «суб'єкти-інтерпретатори» (наприклад, ЗМІ або науково-дослідних організацій) поширюють інформацію про них. Завдяки цим діям встановлюються певні тренди в розумінні сучасних процесів. Частина таких викликів в світовій практиці визначаються як «глобальні проблеми людства», актуальні з точки зору цілісності та спільності соціально-антропологічної еволюції. До них, зокрема, відносяться екологічні (кліматичні зміни, забруднення навколишнього середовища).

Латентні виклики – це ті виклики, які не перебувають на даний момент на світовому порядку, незалежно від фактичних дій, які вони чинять. Наприклад, ідеологія споживацтва не рахується викликом сама по собі і розглядається як норма побудови сучасного суспільства незалежно від виникаючих наслідків (вплив на навколишнє середовище, перевиробництво, вплив на культуру і соціальні ідентичності і т.д.).

Латентні виклики можуть бути не виявлені не тільки через дискурсивний контроль, а й в силу складності оцінки тенденцій розвитку глобального соціально-політичного простору. Ця складність полягає в неможливості прогнозу наслідків сучасних процесів з точки зору існуючого соціально-культурного знання.

Отже, XXI століття – століття очікувань та сподівань, а також поглиблення суперечностей, невизначеності та виникаючих ризиків. Сили глобалізації призвели до усунення багатьох фізичних та психологічних бар'єрів, спричинивши масову передачу влади та впливу далеко від традиційних центрів (головним чином урядів) і, в свою чергу, сприяючи розширенню можливостей громадянського суспільства та децентралізації процесу прийняття рішень.

1.2 Методологія та методи досліджень

Глобальні виклики ХХІ століття – це ті проблеми, з якими ми зіштовхуємось щодня, які відбуваються тут і зараз, вони мають серйозний вплив на наше сьогодні, а не вживши необхідних заходів зараз, через кілька десятиліть може бути вже пізно. Щодня ми спостерігаємо за їхнім перебігом, проте чіткі прогнози, щодо майбутнього досі відсутні. В останній час відбувся ряд серйозних змін, тероризм, ядерні війни та технологічні загрози відійшли на другий план, а стан екології і поширення інфекційних захворювань розглядаються як основні загрози переважною більшістю людей.

Одним із основних методів, у дослідженні був компаративний метод. Для порівняння було обрано пандемії, що мали місце в ретроспективі та конкретні заходи, що проводилися урядами по боротьбі з ними та наслідками впливу.

Також застосовано збір та обробку даних з різних інформаційних джерел, зокрема Доповідь Римського клубу щодо глобальних викликів ХХІ століття «Come On! Капіталізм, короткозорість, населення і руйнування планети», праця Х.А. Ротана та С.Н. Байраредді «Епідеміологія та патогенез коронавірусної хвороби», матеріали за результатами Давоського форуму «Світ зміниться, але в який бік?», дослідження «Сірі зони» світової політики» Д.Г. Балусева, «Короткий опис політики безпеки» Свена Біскопа та 11-е видання Світового економічного форуму «Звіт про глобальні ризики». [7]

Також вагоме місце у дослідженні сфери глобальних викликів ХХІ століття займає аналіз документів угод, статей, законів, розпоряджень, що так чи інакше впливають на взаємодію у міжнародному співтоваристві, угод, які приймалися безпосередньо під впливом загрози пандемії Covid-19, та результатів, досягнених упродовж останнього року.

1.3 Глобальні проблеми XXI століття

У XXI столітті світ стрімко змінюється, масштаби змін, що відбуваються є воістину грандіозними. В історії людства їм не існує аналогів. Саме тому, багато з них ще не осмислені належною мірою і не отримали адекватного відображення в стратегічних напрямках розвитку цивілізації.

Характерний приклад сказаного – демографічна проблема – щорічно чисельність населення Землі зростає майже на 90 млн чоловік. Цей приріст еквівалентний тому, якщо б щороку з'являлася нова країна, що за чисельністю дорівнює таким країнам, як Німеччина, Єгипет і Туреччина, враховуючи, що всім жителям цієї « нової країни » потрібні одяг, взуття, продукти харчування, житло, питна вода. При чому, самостійно забезпечити себе цими ресурсами вони не можуть, бо не мають належної освіти, кваліфікації, не мають доступу до життєво важливих ресурсів.

Приріст населення відбувається, головним чином, у країнах Азії і Африки, де в наші дні проживає значна частина населення земної кулі з найнижчим рівнем життя. У цих країнах мільйони людей щорічно помирають від голоду і хвороб. Такі реалії сучасного світу, який стає все більш динамічним, непередбачуваним і небезпечним [1; с.330].

Основні тренди, що визначають характер процесів розвитку людства, накладаються один на одного. В результаті цього, картина того, що відбувається втрачає свою визначеність, розмивається, а разом з нею розмивається і образ того світу, яким в своєму житті керується людина, відбувається хаотизація її свідомості.

На думку багатьох фахівців, виснаження запасів природних ресурсів і руйнування біосфери в результаті техногенної діяльності людини стають сьогодні головними загрозами для подальшого розвитку цивілізації. Але перераховані вище глобальні загрози – не єдині, а можливо, і не найнебезпечніші [7].

Набагато більш реальною є загроза глобальної екологічної катастрофи, яка, за деякими оцінками, може статися вже в першій половині нашого століття. При цьому, все більш виразно на перший план висувається проблема дефіциту питної води: вже сьогодні понад мільярд жителів планети відчують на собі її нестачу. Не виключено, що в найближчі десятиліття вартість питної води перевищить вартість нафти. Масштаби людської діяльності стали порівнянними з масштабами загальнопланетарних процесів, а діяльність людини виступає в якості потужної геологічної сили, вплив якої призводить до порушення гомеостазу планети. [10]

У багатьох районах світу спостерігаються зміни клімату, наслідки яких важко прогнозовані. Планета все більш активно реагує на руйнівну діяльність людини, під питанням опиняється її існування як біологічного виду. Ситуація, яка зараз складається в світі є дуже тривожною, схоже, що насувається глобальна загроза, яку людина вдавано не помічає.

Наростають регіональні політичні конфлікти, багато з яких супроводжуються збройними сутичками. Їх результатами є не тільки загибель сотень тисяч людей і розвал економіки багатьох країн, але і подальше руйнування місця існування людини. І, якщо це відбувається сьогодні, то висновок напрашується сам собою: уроки історії людства належним чином ще не засвоєні. [17]

За останні роки стрімко зросла ще одна глобальна проблема, що пов'язана з моральною деградацією самої людини. Як не парадоксально, але найбільш значимо це проявляється в розвинених країнах світу, що мають досить високий рівень освіти. У цих країнах нині домінує концепція «суспільства споживання» і свободи людини, не обмеженої його відповідальністю перед суспільством. Традиційна християнська етика, яка зобов'язувала людину багато і чесно трудитися, рішуче відкинута. На зміну їй прийшла ідеологія споживацтва.

На відоме запитання Еріха Фромма: «Мати чи бути?» [72] більшість жителів розвинених країн відповідають: «Мати!». Цим, на жаль, і визначається їх життєва позиція і стратегія життєдіяльності.

За оцінками багатьох фахівців, в даний час людство стоїть на порозі комплексу глобальних проблем, що представляють собою реальні загрози для розвитку цивілізації. Спроби структурувати глобальні проблеми розвитку цивілізації робилися ще в останній чверті ХХ століття. Так, наприклад, 40 років тому було видано монографію «Світ у 2000 році. Звід міжнародних прогнозів» [15], де двоє німецьких вчених Байнхауер та Шматте спробували представити майбутній вигляд світу на порозі нового тисячоліття на основі узагальнення матеріалів прогнозних досліджень, виконаних відомими фахівцями й організаціями в області науки, техніки, економіки та соціальної сфери. Серед пріоритетних проблем автори виділили десять таких, що ними були виділені, як «вузлові». Це такі проблеми як:

- освіта та виховання;
- проблеми світу і конфліктних ситуацій;
- продовольчі проблеми;
- транспорт;
- охорона здоров'я;
- місто і житло;
- забруднення навколишнього середовища;
- сім'я, праця і дозвілля;
- суспільство;
- дослідження майбутнього. [15]

Люди старшого покоління пам'ятають, що 1973 рік – це час розпалу «холодної війни» між СРСР і США, коли тільки минула Карибська криза, що поставила світ на межу ядерної катастрофи. Тепер необхідно звикнути до такої кількості нововведень і змін, з яким людство не стикалося за весь час свого існування.

Ми бачимо, що цей прогноз виявився цілком виправданим, і «хвиля освіти» поширюється всією планетою. За прагненням людей здобути освіту головним є їхнє розуміння того, що в наше століття швидких змін зазнають тільки фундаментальні знання, даючи людині можливість правильно оцінювати події, що відбуваються і приймати адекватні рішення. [5]

Отже, планета, на якій ми живемо, не насолоджується ані новим, чудовим «світовим порядком», ані переживає відвертої катастрофи. У людства є великі проблеми, але також великий потенціал і великі ресурси. З настанням XXI століття легко бути занадто оптимістичним або занадто песимістичним, оскільки ми дивимось лише на одну сторону історії.

Необхідно більше часу на вивчення світових тенденцій та на роздуми про те, куди ми йдемо. Це, безумовно, цікаві роки, і вони, ймовірно, стануть ще цікавішим часом для життя, через кілька наступних десятиліть. Знання про ці питання стає головною передумовою для всіх нас, а також для членства у світовому співтоваристві. Сто років тому великий провидець Х. Г. Вельс сказав, що людська цивілізація вступила в змагання між освітою та власним руйнуванням. Після війн і варварства XX століття його передчуття виглядають жахливо точними. Наразі є необхідність дослідження тенденцій розвитку людства, потенційних та існуючих загроз, щоб Homo Sapiens змогли пройти через наступне століття з меншою шкодою, заподіяною собі.

1.4 Особливості динаміки процесів глобалізації

Динаміка процесів глобалізації, спочатку спрямованих на економічну та інформаційно-комунікаційну інтеграцію, залежить від політичного, соціального і культурного контексту. В сучасних умовах не можна говорити про поширення автономних тенденцій в межах однієї держави або регіону: внутрішня і зовнішня політика, а також політика всередині регіонів усталеного співробітництва має істотно взаємний вплив, особливо під впливом «держав локомотивів». Їх дії та ініціативи здатні викликати відчутну ланцюгову

реакцію в глобальному соціально-політичному просторі і провокувати не тільки інтеграційні, але і дезінтеграційні тенденції.

Як приклад, можна привести наслідки виходу США з транстихоокеанського торгового партнерства в січні 2017 р. – готовність Австралії збільшити економічні зв'язки з Китаєм, Канадою – взаємодія зі зростаючими економіками Азії. Ми можемо бачити, яким чином дезінтеграція всередині регіону усталеного співробітництва може призводити до швидкої зміни вектора взаємин і, як наслідок, перерозподілу влади в рамках глобального соціально політичного простору. Крім того, істотний вплив на міжнародні відносини надають «суб'єкти порушники спокою», які діють або прагнуть діяти, порушуючи усталені норми і правила співпраці на світовій арені. Аналітики об'єднують ці суб'єкти концепцією «сірої зони світової політики» [2, с. 6].

Слід зазначити, що кожен суб'єкт глобального соціально-політичного простору визначає своє коло «суб'єктів-порушників», що ґрунтується на конкуренції різних стратегій і проєктів світового регіонального розвитку та, відповідно, пов'язане з дискурсивним контролем як глобальним викликом. Сучасні глобальні процеси мають полісуб'єктну структуру (на противагу моносуб'єктності, а також біполярній структурам). Прагнення «країн-глобалізаторів» до контролю і гомогенізації цих процесів породило спектр різних відповідних течій, які обмежують однобічний розвиток. Якщо описувати глобалізацію як лінійний процес побудови, перш за все єдиного економічного простору, то останнім часом говорять про завершення цього процесу. Це пояснюється зменшенням кількості економічних питань в глобальному комунікаційному просторі і зростанням міжнародної уваги до питань соціально-політичного, екологічного і технологічного порядку.

Щорічно це демонструє Всесвітній економічний форум, в звіті якого економічні ризики не були включені ні до найбільш ймовірних, ні в число найбільш впливових глобальних ризиків [67].

Про зміну пріоритетних питань на «міжнародному порядку денному» свідчить і посилення національного протекціонізму в міжнародних відносинах. Як це узагальнив у своїй інавгураційній промові Президент США Д. Трамп – «купуй американське і наймай американців» і «право кожного народу – піклуватися про свої інтереси понад усе» [4].

Або, як це демонструє «політика жорсткого брексіту», суть якої – в отриманні повного контролю над національними кордонами, імміграційними потоками і внутрішнім ринком. Французький геополітолог і публіцист А. дель Валле позначає ці тенденції терміном «деглобалізація» – «повернення до суверенізму, популізму, протекціонізму, до всього національного з точки зору економічної, ідеологічної та політичної» [87].

В. Катасонов пояснює це «переходом до стадії посткапіталізму» [10], заснованої на переміщенні економічних і фінансових взаємодій в цифровому просторі з одночасною фрагментацією і розшаруванням соціально-політичного простору. З точки зору автора даної статті, сучасні світові глобалізаційні процеси слід розглядати в широкому сенсі, як тенденції до посилення взаємовпливу і взаємозалежності спільнот при одночасних спробах переформатування глобального соціально-політичного простору в усіх сферах.

Після надій на «кінець історії» як припинення ідеологічного протистояння, тріумф свободи людини у всіх її проявах і загальнолюдських цінностей, перемоги над тоталітарними і радикальними ідеологіями, знову йде боротьба за дискурсивний контроль над світовим комунікативним простором, за домінування в ідейно-символічному просторі.

Як відзначав В. Н. Ватиль, «ідейно-символічний простір включає взаємодію світоглядних, ціннісно-сміслових і соціокультурних установок і практик» [5, с.152].

Дослідник також показав, що процес глобалізації «знаходить своє вираження в різних проявах нетерпимості в сучасному світі (ксенофобія, етноцентризм, расизм, релігійний екстремізм і тероризм)» [5, с.135]. Але при

цьому, глобалізація у вузькому сенсі продовжує своє існування в якості глобального концептуального дискурсу. Зокрема, учасники Всесвітнього економічного форуму у Давосі як і раніше висловлюють сподівання на продовження економічної глобалізації: «Думаю, що за великим рахунком глобалізації ніщо не загрожує в довгостроковій перспективі, оскільки цей підхід до світу вигідний для всіх. ... Можливо, зміниться підхід до цього процесу, скоректується філософія, але глобалізація залишиться», – заявив Генеральний директор альянсу «Рено-Ніссан» К. Гон [9].

Маркером традиційної оцінки є збереження або втрата здатності соціальних систем до відтворення в нових умовах, але при трансформації самих систем така оцінка стає неефективною. Також слід враховувати усталену практику поділу глобальних викликів і ризиків на категорії в залежності від сфер, в яких вони проявляються.

Всесвітній економічний форум виділяє економічні, екологічні, геополітичні, соціальні та технологічні ризики [67]. Закономірність даного підходу цілком очевидна, проте, він багато в чому не дозволяє враховувати багатосторонній характер причинно– наслідкових зв'язків світових процесів, і передбачає застосування обмеженого інструментарію для управління глобальними викликами.

Регулювання сучасних викликів світового розвитку можливо при дотриманні двох умов:

– організації світової взаємодії по принципам багаторівневої комунікації і мережевого підходу, які передбачають врахування глобального і локального контексту, здатність до самоорганізації і широкої участі держав, міжнародних організацій і рухів, локальних спільнот і індивідів в глобальному прийнятті рішень. Участь останніх можлива, зокрема, на основі спеціальних інтерактивних інтернет– платформ. Приклад такої платформи – «People Mic» (시민마이크 – «Мікрофон громадян») – південнокорейський інтернет-сайт для вираження думки громадян з приводу існуючих громадських і приватних

проблем, а також майбутнього країни (наприклад, гасло – «Якою я хочу бачити Республіку Корею») [16];

– обліку культурної (в широкому сенсі) складової глобальних викликів при одночасній нейтралізації їх негативних наслідків. Це включає в себе широкий спектр заходів, що сприяють адаптації та розвитку соціальних систем, основа яких – глобальна етика, формування інтелектуального капіталу на основі загального розвитку науки і освіти, міжнародного співробітництва в сфері науки, культури і освіти.

Отже, глобалізація призвела до усунення багатьох фізичних і психологічних бар'єрів, спричинивши масову передачу влади та впливу далеко від традиційних центрів (переважно урядів), і, в свою чергу, сприяючи розширенню можливостей громадянського суспільства та децентралізації процесу прийняття рішень. Вони сприяли зростанню зв'язків, а також відчуженню, концентрації багатства в руках вузького кола, вищим очікуванням на постійне вдосконалення рівня життя та зростаючим занепокоєнням щодо сталості нашого шляху розвитку.

Ми відзначили різке поліпшення різних показників добробуту людини, що відбулися за останні півстоліття, включаючи значний прогрес середньої тривалості життя, стійке падіння дитячої смертності та зростання грамотності. Високі темпи економічного зростання, що підживлювали ці сприятливі тенденції, паралельно призвели до того, що планета зіткнулася з обмежуючими екологічними обмеженнями і часто призводила до соціального відчуження та збільшення нерівності. Як нас уже попереджали десятиліття тому, існують межі зростання, і ми досягаємо їх. Наша нинішня траєкторія не може продовжуватися не зазнавши краху в тій чи іншій формі, і минуле не є хорошим орієнтиром у майбутнє.

Підводячи підсумки, хочеться зазначити, що сучасна епоха, схоже, все частіше характеризується страхом перед майбутнім із зростаючою незахищеністю, соціальною роздробленістю, поляризацією та відсутністю надії навіть серед молодих людей. Економічна система сприяє нарощенню

прибутків багатих передових країн, в той час як половина світового населення все ще намагається задовольнити основні потреби (в їжі, одязі, притулку).

Бідність є нині чи не основним соціальним викликом. І, на жаль, тут не може бути простих рішень. Сили дезінтеграції знаходять своє відображення у зростаючих свідченнях про невдалі інститути управління, де часто дискредитується керівництво, широко розповсюджена корупція, втрачається довіра громадськості, що супроводжувалось нещодавнім підйомом популістських, реакційних та автократичних рухів, що відкидають багатосторонність і різноманітність.

РОЗДІЛ 2. ПАНДЕМІЯ ЯК ГЛОБАЛЬНИЙ ВИКЛИК СЬОГОДЕННЯ

2.1 Боротьба з пандеміями: еволюція протистояння

У переліку глобальних загроз людства особливе місце займають пандемії. Їх неможливо передбачити та ніколи не знаєш, до чого готуватися. Пандемії спостерігалися впродовж усієї історії людства, проте причини їхньої появи є різноманітними. Пандемія – це спалах певної хвороби, при якому захворювання поширюється та впливає на велику кількість країн та цілі континенти, а її наслідки є широкомасштабними. Майже всі пандемії розпочиналися з невеликого спалаху захворюваності на окремій території, а згодом захоплює вже більшу територію, виходячи за рамки одного міста і все це призводить до пандемії, що розповсюджується за кордонами окремої держави.

Беручи до уваги той факт, що спалахи пандемії спостерігались і у минулому, необхідно розглянути їх особливий вплив на світову політику.

1) Іспанський грип – (1918 літо / весна (хоча правильна дата спірна) до літа 1919). Рівень захворюваності – 500 мільйонів, рівень смертності – 50 + мільйони (за оцінками), складався з 4 хвиль. [88]

2) 1957–58 пандемія грипу – смертність – 1 млн. [88]

3) 2002–2004 спалах ГРВІ – (16 листопада 2002–31 липня 2003) Захворюваність – 8 096, Смертність – 774. [70]

4) 2009 пандемія свинячого грипу – (січень 2009 – 10 серпня 2010 р.) Підтверджених справ 491382 (підтверджено лабораторією) Підозрювані справи від 700 млн до 1,4 млрд (оцінка). Смертність – 18 449 (підтверджена лабораторія смертність повідомляється ВООЗ; хворі на грип були загалом не тестується) 284 000 (діапазон 151 700–575 400) (оцінка CDC та ВООЗ)). [70]

5) 2012 Близькосхідний респіраторний синдром спалах коронавірусу – (Випадки 2494 Смертність 912). [70]

б) 2013– 2016 епідемія вірусу Ебола в Західній Африці – захворюваність 28 646 смертність – 11 323. [69]

Це 6 найбільш відомих спалахів пандемії в історії людства лише за минуле століття.

За даними чітко відслідковується, що іспанський грип мав найбільшу кількість хворих, ця цифра становила більше 500 мільйонів та 50 мільйонів смертей. Причини пандемії доволі очевидні: початок Першої світової війни, відсутність належного рівня медицини на той час, бездушне ставлення колоніальних держав, що панували у багатьох країнах того часу, все це призвело до багатьох смертей у світовому масштабі.

Надалі після іспанського грипу, ми могли відслідкувати тенденцію до зменшення причинно-наслідкових зв'язків між спалахами масової захворюваності, головним чином завдяки вдосконаленим дослідженням та покращеним методам боротьби з пандемією.

Більше того, ми бачимо, що останньою відомою пандемією за останнє десятиліття був свинячий грип, який хоч і набув значних масштабів, але був добре контрольованим.

Глобальна боротьба засобами міжнародних організацій у боротьбі з різними захворюваннями – часто спостерігається за умов спалахів вірусу в певному регіоні, в таких випадках завжди вживаються заходи, аби забезпечити міжнародне співтовариство, щоб спалах не перетворився на епідемію, а згодом не перейшов до фази пандемії.

Такими кроками є:

- заходи безпеки та гігієни, визначені ВООЗ;
- обізнаність населення про певну пандемічну хворобу;
- інформування світової спільноти про успіхи та невдачі в боротьбі з вірусом;
- пошук найефективніших методів у лікуванні інфікованих;
- забезпечення держави закладами охорони здоров'я;

- створення достатньої кількості фондів допомоги в галузі охорони здоров'я для країн третього світу;
- якнайшвидше розпочати розробку вакцини;
- активний маркетинг вакцини;
- зниження рівня захворюваності та смертності.

Поширення більшості пандемій було зупинено саме завдяки означеному плану. Щодо Covid-19, коли в кінці листопада 2019 року в Ухані спалахнули перші ураження, було помічено відсутність послідовних заходів боротьби. Відповідно розповсюдження продовжилося, випадки захворювання на Covid-19 потрапили до Європи (Італія була епіцентром). Мала інформованість населення, відмова урядів від оперативних дій, затягування і вживанням надзвичайних заходів відповідних країн Європи, призвели до поширення хвороби по всьому континенту.

Розглядаючи проблему на глобальному рівні, варто зазначити, що уникнути сьогоднішніх наслідків можна було б якби китайський уряд вжив адекватних заходів для подолання спалаху, не приховуюючи важливої інформації, що призвело до масового поширення хвороби.

Однак, це була не тільки проблема Китаю, відмова від термінових заходів та замовчування наслідків спостерігалось в США, Великобританії, ряді Європейських та Азійських країн, зокрема Ірану. Відповідно в цих країнах також спостерігався різкий стрибок захворюваності та смертності.

Натомість, у випадку Словенії та Ізраїлю, можна помітити, що були вжиті правильні, а головне швидкі кроки для убезпечення населення від пандемії, відповідно наразі ми можемо спостерігати відсутність значної кількості хворих на COVID-19. Словенія є країною, з найменшим рівнем захворюваності в Європі.

Хотілося би згадати також про Індію, не зважаючи на значну кількість населення, уряд дуже швидко зреагував на небезпеку, і масове розповсюдження захворюваності припинилося. Наразі ця країна в топі лідерів по розповсюдженню хвороби, але що є досить парадоксальним, рівень

смертності в 11 разів менший за рівень смертності у Франції та у 15 разів менший ніж у Великобританії. [42]

Пандемія Covid-19 матиме серйозні наслідки як в коротко- так і в довгостроковій перспективі. Багато дослідників наголошують на формуванні нового світового порядку, що, безумовно, є можливим, але він не з'явиться вже завтра, для цього необхідний час, це був лише поштовх, хоча певні зрушення помітні вже нині.

У короткостроковій перспективі ми побачимо видимі наслідки, такі як закриття величезної частини малого бізнесу, збільшення рівня бідності, економічна криза, нові наукові розробки.

У довгостроковій перспективі відбудуться значні політичні зміни на міжнародній арені.

Найбільше від пандемії постраждають країни, що розвиваються та слаборозвинені нації. Трьома країнами зі збільшенням кількості бідних через коронавірус вважається Індія (12 млн.), Нігерія (5 млн.) та Демократична Республіка Конго (2 млн.). [10]

У таких країнах, як Індонезія, Південна Африка та Китай, також більше одного мільйона людей були доведені до межі крайньої бідності, в наслідок COVID-19.

Країни Латинської Америки, Азії, острови в Тихому океані, а також країни Близького Сходу та Північної Африки матимуть принаймні на 10 мільйонів людей більше, що живуть менше ніж на 2 долари на день.

Тим не менше, найбільших економічних збитків зазнали США. Економіка США стрімко скорочується, очікується, що для її відновлення може знадобитися 5-7 років. [18]

Згідно з останнім аналізом через Covid-19 цього року 88 мільйонів людей потрапили на межу крайньої бідності – і, ця цифра є лише приблизною. За найгіршого сценарію ця цифра може сягати 115 мільйонів. Група Світового банку прогнозує, що найбільша частка «нових бідних» буде в Південній Азії, та Африці на південь від Сахари. Згідно з останнім звітом про бідність та

спільне процвітання, «багато з нових бідних, швидше за все, будуть зайняті у будівництві та у виробничому – секторах, в яких економічна діяльність найбільше потерпає від блокування та інших обмежень мобільності». (див. рис. 2.1.) [15]

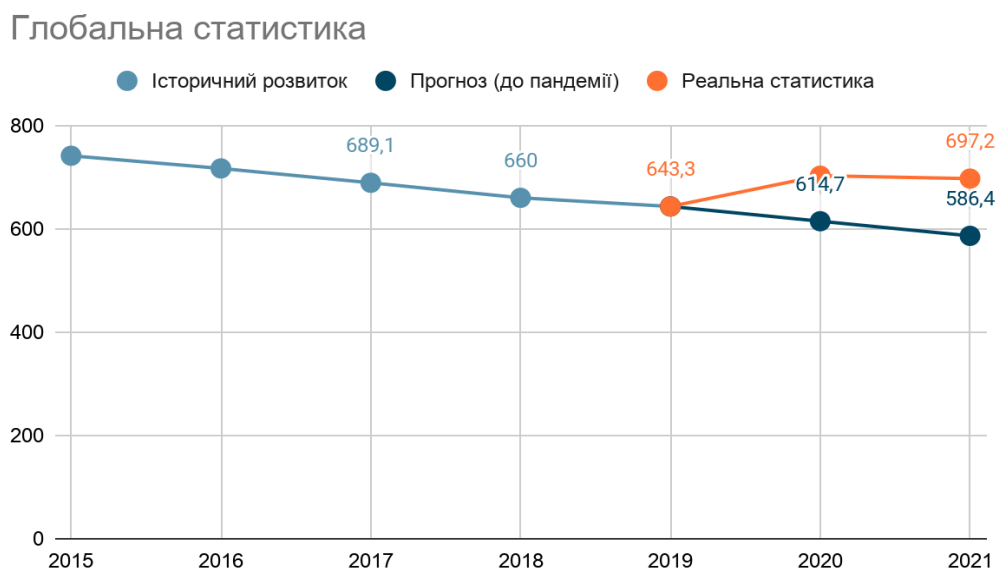

Рис. 2.1. Глобальна статистика рівня бідності

Пандемія Covid-19серйозно вплинула на бізнес та скорочення робочих місць. Постраждали або взагалі закрилися більш як 30% компаній малого та середнього бізнесу. Більше третини компаній збільшили використання цифрових технологій для адаптації до кризи. Продажі на тлі кризи впали вдвічі, що змусило скоротити години та заробітну плату працівників, а більшість підприємств в країнах з низьким рівнем доходу – намагаються отримати доступ до державної підтримки. (див. рис. 2.2.)

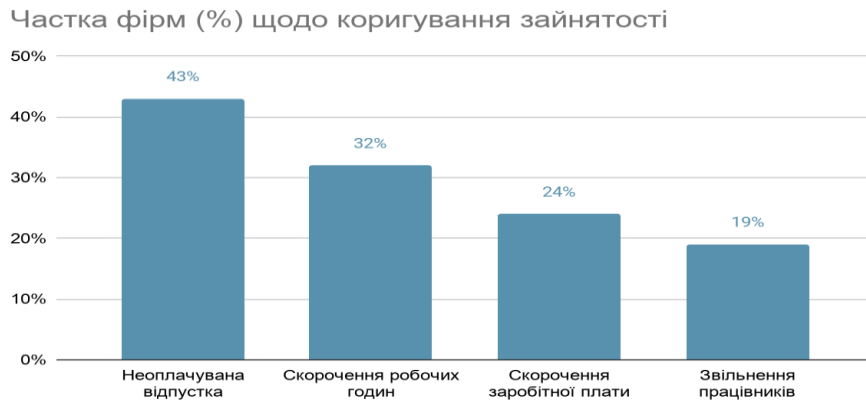

Рис. 2.2. Частка фірм, щодо коригування зайнятості

Факт, який не можна ігнорувати, – це те, що наслідки пандемії Covid-19 будуть довгостроковими, відновлення економіки США та ЄС, за підрахунками, займе близько 5–6 років. [11]

Пандемія Covid-19 буде розглядатися як нова точка відліку в міжнародних відносинах, більшість науковців прогнозують, що це буде вихідна точка нового світопорядку в довгостроковій перспективі. [14]

Загальновідомо, що значні зміни відбуваються не за одну ніч, вони поступово змінюють карту світу.

2.2 Трансформації під впливом пандемії COVID-19

До минулого року такі поняття, як «карантин», «локдаун», «маски» та «соціальне дистанціювання» були невідомими для більшості з нас. Нині ж вони є частиною нашої повсякденної мови, оскільки пандемія Covid-19 продовжує впливати на всі аспекти нашого життя.

Після десятиліть стабільного прогресу та зменшенні кількості людей, які живуть менше, ніж на 1,90 дол. США на день, пандемія Covid-19 за лічені дні перекреслила досягнення, над якими працювали роками.

Стиль життя, з яким ми були знайомі, може стати лише пам'яттю, оскільки життя змінюється, але чи буде воно змінено назавжди, залежить від нашої стратегії подолання пандемії та акумулювання існуючих засобів.

Згідно висловлювання Г. Кіссінджера, глобальна пандемія «назавжди змінить світовий порядок». [6] Проте наш світ змінюється з пандемією Covid-19 або без неї. Раніше він був насичений однобічністю, популізмом та нерівністю, які, пояснюються економічною глобалізацією, неолібералізмом та навіть кризою біженців. Однак, сьогоднішня ситуація, безсумнівно, загострила ці проблеми. Це також створило багато нових проблем, що впливають на життя, суспільство та світ.

Уряди та населення багатьох країн переходять від глобалізму до ізоляціонізму, від багатосторонності до однобічності, від мультикультуралізму до расизму. Зрештою, одним із наших найсерйозніших занепокоєнь може бути те, що великі держави світу можуть взяти курс, аналогічний Веймарській республіці століття тому.

Однак, пандемія Covid-19 – це не кінець глобалізму, а скоріше – своєчасне нагадування про взаємозалежність людства в цьому мінливому світі. Як стверджував Кіссінджер у своїй книзі «Світовий порядок» 2014 року, «наш вік наполегливо, часом майже відчайдушно, переслідує концепцію світового порядку. Хаос загрожує безпрецедентною взаємозалежністю». [39]

Нинішня глобальна рецесія може бути найсерйознішою економічною кризою з часів Другої світової війни; Вона буде набагато небезпечнішою за фінансову кризу 2008 року і може навіть бути порівняна з Великою депресією США в 1930-х.

Проте, наслідки, на жаль, матимуть значно серйозніший вплив, адже не обмежаться тільки негативним впливом на економіку, відчутним буде вплив на політику, суспільство, культуру, освіту, медіа, сферу охорони здоров'я, безпеки, науку і техніку, подорожі та особисте життя. [33]

Усі зміни, підкреслюють важливість людської безпеки та взаємозалежності людства. Нормативний консенсус необхідний для співіснування всіх людей у світі, і це повинно слугувати стратегією подолання пандемії Covid-19.

Ми значно обмежені в пересуванні, не можемо подорожувати за кордон, а через періодичні локдауни не відзначаємо особливо важливі події у ресторани. Це все, звісно, негативно позначається на розвитку сектору послуг, особливо туризмі, готельно-ресторанному бізнесі та ставить під загрозу існування багатьох авіакомпаній.

Робочий простір також перемістився в онлайн режим. Все більша кількість офісних працівників працюють віддалено з дому, а університети з усього світу викладають свої курси в Інтернеті. Наразі не складає труднощів слухати лекцію професора Массачусетського університету. Про це потурбувалися різні онлайн-платформи, що пропонують курси з будь-якого напрямку. Однак, робота та навчання вдома доволі суперечливі, бо багато для кого не зовсім прийнятні, тому що багато людей віддають перевагу офісному середовищу, де вони можуть взаємодіяти та спілкуватися з колегами. [30; с.10]

Інтернет-віртуальне співтовариство було вже добре розвинене, а пандемія Covid-19 налагодила його роботу, майже досягнувши ідеалу.

Також дані події значною мірою вплинули на медицину, на спілкування лікаря та пацієнта, включаючи надання та отримання медичних послуг.

В Україні створено державний сайт, де можна отримати консультацію лікаря онлайн, не відвідуючи лікарню і, відповідно, уникаючи додаткових ризиків. Такий формат дозволяє бути на зв'язку із лікарем у будь-який час і тільки у разі крайньої необхідності відвідувати поліклініки.

Пандемія Covid-19 не лише змінює особисте життя, але й впливає на суспільство. Поняття «соціальна епідеміологія» допомагає пояснити різкі зміни в сфері охорони здоров'я.

Наразі, Сполучені Штати найбільше постраждали від пандемії з точки зору підтверджених випадків та кількості загиблих. Кількість жертв від пандемії Covid-19 серед американців набагато більша, ніж від терактів 11 вересня, і більша від кількості американських жертв у будь-якій окремій війні чи стихійному лихові після Другої світової війни. Подібним чином європейські країни також демонструють високий рівень смертності від

спалаху пандемії Covid-19. За даними статистичних даних та результатами порівняння реакцій різних країн на пандемію, здоров'є суспільства в цілому формується як біологічними, так і соціальними процесами. На нього впливає не лише індивідуальний спосіб життя та стану здоров'я, але також політичні, економічні, культурні та правові фактори, окрім доступу до медичного обслуговування. [37]

Такі соціальні фактори, як соціальна нерівність, дискримінація та бідність; психосоціальні проблеми, породжені психологічними стресами; та культурні норми, такі як суспільне ставлення до носіння масок, спілкування та соціальна дистанція – все це сильно впливає на здоров'я населення у поєднанні з біологічними факторами, такими як генетичний склад.

Цікавою щодо цієї теми є думка Ф. Фукуями, який пише: «Вже зрозуміло, чому деякі країни до цього часу справлялися з кризою краще, ніж інші, і є всі підстави думати, що ці тенденції продовжуватимуться. [14]

Питання не в режимі, деякі демократії показують гарні результати, а інші – ні, і те саме стосується автократій. Факторами, що відповідають за успішну боротьбу з пандемією, є здатність держави до соціальної довіри та лідерства. Країни з компетентним державним апаратом, урядом, якому громадяни довіряють і до якого прислухаються, зуміли подолати наслідки шкоди завданої пандемією. Країни з дисфункціональними державними органами, поляризованим суспільством або поганим керівництвом мають значно гірший результат». [14]

Зрештою, погляд Ф. Фукуями збігається з поглядом його вчителя С. Хантінгтона, який стверджував, півстоліття тому у своїй праці «Політичний порядок у мінливих суспільствах» 1967 року, «найважливіша політична різниця між країнами не в їх формах правління, а в професійності урядів» [40; с.1].

Пандемія Covid-19 змінює багато аспектів індивідуального життя – не лише те, як ми працюємо, живемо та вчимося, головне, на що поширилися зміни – наші цінності. Почався перехід від глобалізму до ізоляціонізму. Не

зважаючи на те, що глобалізація все глибше проникає в усі ланки життя людства, ми змушені поступово відходити від цього.

Процеси глобалізації викликають все менше захоплення, адже ми всі об'єктивно розуміємо, що в країнах із низькою вартістю робочої сили працівники можуть легко втратити роботу.

Першим аргументом проти глобалізації є те, що найчастіше зустрічається в політичних дискусіях США щодо НАФТА та інших торгових угод. Коли США конкурують із менш розвиненими країнами, їхньою великою перевагою є доступ до капіталу, тоді як значною перевагою у менш розвинених країн є їхня дешева робоча сила. Це оригінальний спосіб сказати, що низько кваліфіковані робочі місця в США можуть зникнути в результаті глобалізації (хоча технології також відіграють важливу роль у цих змінах). Результатом може бути зменшення нерівності між країнами, але, водночас і, збільшення нерівності всередині країн.

Теоретично, глобалізація є можливістю для поширення цілісних цінностей та практик, таких як екологія та трудові права, у всьому світі. Дехто стверджує, що глобалізація спричинила «марафон до дна», коли компанії активно шукають країни з найслабшим рівнем охорони праці, засобами захисту довкілля та найнижчою зарплатою. І, хоча глобалізація збільшила потік товарів, послуг та капіталу, все ще існує багато податкових гаваней, це означає, що більша частина доданої вартості глобалізації не зафіксована, а перерозподілена урядами.

Глобалізація може призвести до більшої культурної однорідності, оскільки вподобання людей зближуються, а товари не можуть конкурувати з більш дешевими транснаціональними. Якщо всі носитимуть джинси, вивчатимуть англійську мову та дивитимуться голлівудські фільми, ми можемо втратити цінні культурні практики та мови. Деякі критики глобалізації переживають, що це створює основну монокультуру, і стирає межу між різноманітними культурами.

Глобалізація надала повноваження транснаціональним корпораціям за рахунок урядів та громадян. Це зменшує суверенітет держави та здатність громадян притягувати своїх лідерів до відповідальності у своїх країнах. Багатонаціональні корпорації можуть також лобіювати вигідні положення в торгових угодах.

У свою чергу, пандемія лише посилила позиції ізоляціонізму. Однак, як уже зазначалося раніше, пандемія Covid-19 пропонує своєчасне нагадування про взаємозалежність людства для співіснування.

31 липня 2019 року, лише за кілька місяців до спалаху захворюваності, експерт корпорації RAND – Дженіфер Буї дав свідчення перед американсько-китайською комісією з перегляду економіки та безпеки на основі емпіричних досліджень корпорації, як дві найбільші економіки світу, Сполучені Штати та Китай стикаються з дедалі подібними проблемами в галузі охорони здоров'я: обидві країни мають проблеми зі швидким зростанням видатків на охорону здоров'я через старіння суспільства, збільшення хронічних захворювань та збільшення випадків вживання наркотичних речовин. Обидві борються з проблемами здоров'я, спричиненими кліматичними змінами, масовою міграцією та біотероризмом. Минуле співробітництво між США та Китаєм, щодо обміну даними та технологіями, щодо нагляду за пандемією, побудови системи громадського здоров'я та біомедичних досліджень принесло користь як країнам, так і світові. На жаль, зважаючи на посилену напруженість між двома країнами щодо торгівлі, обміну технологіями та проблем безпеки, може постраждати двостороння співпраця у галузі охорони здоров'я – така, як обмін даними з питань нагляду та інноваційні біомедичні дослідження.» [8]

У цьому контексті політичні рекомендації, зроблені корпорацією RAND для розгляду уряду США на основі емпіричних доказів, включали 1) співпрацю з Китаєм у галузі нарощування глобального потенціалу охорони здоров'я та 2) заохочення Пекіна до збільшення співпраці з багатосторонніми організаціями:

За останні 60 років Китай позитивно відреагував і досяг успіху як учасник глобального управління. Нещодавня популярність Китаю у сфері охорони здоров'я сприяла місіям ООН і надала доступ до відгуків та рекомендацій ВООЗ, Світового банку та Міжнародного валютного фонду. Китайський уряд високо поважає свою репутацію в роботі з міжнародними інституціями. Можна сказати, що Сполучені Штати досить успішно реалізували мету епохи «холодної війни», спрямовану на досягнення ізольованого тоді Китаю та включення його в глобальний порядок. Здається, неприпустимо дискредитувати внесок Китаю, коли він починає брати на себе більше відповідальності та відігравати роль активного члена глобальної системи управління [8].

Поняття взаємозалежності людства та безпеки людини збігаються зі словами Конфуція: «найбільшим ідеалом є створення світу, по-справжньому спільного для всіх» [11, с 25].

Це також є основою концепції «спільноти спільного майбутнього людства», точки зору, яку також поділяв французький історик Ернст Ренан у своїй лекції “*Qu'est-ce qu'une nation?*” («Що таке нація?»), Оскільки він пропонував, щоб «нації не трималися разом за етнічною приналежністю чи культурою, а лише через глибоке відчуття спільності та спільної долі». [35]

Отже, через пандемію Covid-19, життя змінюється, але чи буде воно змінене назавжди, залежить від нашої стратегії боротьби з нею. Більше того, це зовсім не кінець глобалізму, навпаки, безпека людини, встановлена завдяки вищому ступеню соціального та економічного співробітництва та взаємозалежності, повинна бути нашою стратегією боротьби з пандемією Covid-19 та встановлення нормативного консенсусу щодо спільного майбутнього людства. Наша стратегія боротьби з пандемією коронавірусу визначатиме, як може змінюватися наш світ.

2.3 Ефективні шляхи та способи протидії: проблема пошуку

Пандемія Covid-19 – це випробування легітимності кожного уряду, хоча скоріше це виклик для політичної системи як такої. Ключовим критерієм оцінки стало, що ж робить наш уряд, як піклується про здоров'я громадян, і чи здатен він захистити нас?

У демократичних країнах уряди, які не діють вчасно і рішуче, найімовірніше не отримають більшості на наступних виборах. Пандемія стала показовим критерієм для оцінки ефективності діяльності влади.

Щодо авторитарних систем, навіть там сколихнулася довіра до влади. Катастрофічно пізня реакція Китаю призвела до незадоволення своїх громадян. Таке відверте ігнорування життя людей неминуче повернуло погані спогади про найгірші ексцеси за правління Мао. Якщо б незадоволені настрої не були б попереджені, то криза могла б посилитися, підтримана опозицією Китаю. [36; с.1]

У середині березня уряду Китаю надійшов анонімний відкритий лист, у якому вимагалось проведення спеціальної сесії партії, яка критично оцінює спосіб подолання кризи, а отже керівництво Сі Цзінь Піна.

Хто знає, можливо, після двох строків лідер КПК буде змушений в 2023 році зняти свою кандидатуру з посади голови держави.

Світова спільнота дуже уважно спостерігає за подіями, які відбуваються в Китаї, адже, за умови, що влада буде змінюватися, можна сподіватися, що наступник змінить тенденцію репресій і направить свої зусилля на співпрацю з міжнародним співтовариством. Або ж, нинішній лідер залишиться при владі і інакомислення стане каратися іще серйозніше. Що б не трапилося, КПК дуже впевнено утримує свої позиції в країні, незважаючи на світову нестабільність.

Для збереження власного іміджу насамперед перед власними громадянами Китай використав потужний інструмент м'якої сили, провівши кампанію з надання допомоги Італії, Росії, Україні та іншим країнам у боротьбі з пандемією. Найкращий доказ того, що Китай займає світову першість у

боротьбі з вірусом, є беззаперечно вдячні європейці, невже навіть Європа потребує допомоги Китаю?

Щодо Сполучених Штатів, дивує, що Конгрес не надав серйозної уваги кризі, відповідно Д. Трамп втратив можливість для США стати важливими партнерами в боротьбі, координувати дії Європейських держав та тримати розвиток подій під контролем, США натомість були поглинуті боротьбою з величезною кількістю жертв та локдауном. [48]

Таке недбале ставлення коштувало Д. Трампу його посади, адже ще рік тому більшість західних політологів пророкували йому обрання на другий термін. [53]

Ми не знаємо, наскільки може затягнутися криза, але саме від правомірних дій урядів країн залежатиме, чи зміниться баланс на міжнародній арені і чи будуть збережені провідні позиції держав.

Фатальною помилкою є визнання всемогутності своєї країни у той час, як вірус продовжує розповсюджуватися, а отже закриття очей на наслідки приносить величезну кількість жертв, а чим більше людей помирає, тим більші економічні та соціальні зриви, і повільніше відновлення. [1; с.2]

Важко уявити зміну політичної системи в Росії. Ослаблена Росія може прагнути нормалізувати свою відносини з Європейським Союзом, щоб уникнути необхідності стати залежними від Китаю.

Такий сценарій розвитку подій був би ідеальним для України та Сирії, що призвело б до зниження напруженості в місцях проведення бойових дій. Але такий сценарій є, надмірно оптимістичним.

Китай робить усе можливе для подолання кризи, але навіть, якщо спочатку поступово відновити великий бізнес, в короткостроковій перспективі Китай зазнав сильних ударів, а отже переміститься на першу сходинку за економічним розвитком, лише за умови, якщо європейська та американська економіки зовсім зупиняються. [1; с.2]

Ґрунтуючись на даних, представлених, головним чином, показниками загальної кількості загиблих у кожній країні, нам вдалося сформувати рейтинг

країн, які найбільш ефективно протидіють пандемії Covid-19, та рейтинг тих, хто більш як за рік карантину все ще зазнає разючих втрат.

Коли ми зібрали дані про кількість загиблих, то потім визначили, які заходи вживав кожен уряд, щоб запобігти поширенню вірусу. Основною кореляцією між стратегією та кількістю загиблих, здавалося, був час – іншими словами, чим раніше було введено блокування, тим краще.

Останніми місяцями пом'якшення правил блокування, пом'якшення правил прикордонного контролю та введення заходів для швидкого запуску економіки також сприяли другій хвилі в деяких країнах.

При порівнянні статистичних даних різних країн ми виявили – основна проблема полягає в тому, що кожна з країн повідомляє про рівень захворюваності по-різному. Наприклад, Бельгія включає в статистику смертей від Covid-19 ті випадки, коли була лише підозра на коронавірус, без затвердження діагнозу результатом тесту.

При всьому цьому найбільш вдалими виявились заходи вжиті Тайванем. До того, як коронавірус навіть був зареєстрований на радарх інших урядів, Тайвань тестував та поміщав у зону карантину всіх мандрівників з Уханю.

Обмін даними з Китаєм дав чітке уявлення про початковий епіцентр зараз глобальної пандемії, та дозволив діяти на ранніх стадіях, розгорнувши стратегію стримування, яка виявилася однією з найуспішніших у світі.

Острів використовував технологію відстеження випадків захворювання і робить це і сьогодні – якщо громадянин здає тест та отримує позитивні результати, йому забезпечують кімнату в готелі, що являється зоною карантину. Також Тайвань мав запас масок для обличчя, медичних працівників та лабораторних можливостей для боротьби з будь-якими спалахами до пандемії коронавірусу.

Спалах ГРВІ в 2003 році сильно вплинув на Тайвань, з тих пір країна посилила підготовку до наступної епідемії, включаючи створення мережі профілактики інфекційних хвороб та проведення щорічних тренувань у лікарнях.

У жовтні 2020 року ця маленька країна досягла рекордних 200 днів без випадків зараження вірусом Covid-19, переданих всередині країни. На жаль, ситуація погіршилась 30 листопада, коли за один день було зареєстровано 24 випадки.

Більшість із цих випадків були у людей, які подорожували в Індонезії, тож, відповідно до жорсткої стратегії Тайваню, уряд провів тестування на коронавірус на всіх індонезійських мігрантах, які перебувають на карантині в карантинних центрах.

Не менш вдалими виявилися заходи вжиті Новою Зеландією. 28 січня 2020 року Міністерство охорони здоров'я створило Національний координаційний центр охорони здоров'я (NHCC) для реагування на спалах захворювання. Медичні працівники повинні повідомляти про будь-які підозрювані випадки. Це було першим кроком протівірусної стратегії Нової Зеландії.

Обмеження подорожей до інших країн були введені ще в лютому 2020 року, а 23 березня 2020 року Нова Зеландія взяла на себе зобов'язання щодо впровадження стратегії «ліквідації». Країна повідомила про 102 випадки та 0 смертей, коли прем'єр-міністр Дж. Ардерн заявила, що Нова Зеландія збирається вжити заходи соціального дистанціювання та ввести обмеження на подорожі, досягнувши рівня повного національного блокування 26 березня 2020 року.

Більше року після першого блокування Нової Зеландії, і країна все ще швидко реагує на нові випадки. У листопаді органи охорони здоров'я частково закрили центральне місто Окленд, попросивши працівників міста залишатися вдома після того, як лише один студент заразився Covid-19.

Успішним також можна вважати приклад Ісландії, де на травень 2021 року зафіксовано 6 491 випадок та лише 29 смертей. Її успіх частково зводиться до невеликої кількості населення, яке становить близько 364 тис., але рання пильність і швидка реакція також відіграли важливу роль у зменшенні кількості хворих.

Чинівники зі сфери охорони здоров'я поспішили стримати розповсюдження раніше, ніж більшість країн, тоді як уряд швидко створив групу інспекторів. Ця команда опитувала тих, у кого був поставлений позитивний діагноз, і відстежувала людей, з якими вони контактували. Як результат, країна не зіткнулася з одним із масштабних блокувань, який спостерігався у всьому світі.

Своєчасна підготовка та тестування допомогли обмежити вплив Covid-19 у Сінгапурі. Порівняно невелика кількість населення міста-держави (5,7 млн. чоловік) та досвід боротьби з епідемією ГРВІ у 2003 році дали йому перевагу у боротьбі з вірусом.

Уряд посилив прикордонний контроль майже відразу після того, як хвороба вперше спалахнула в Китаї, одночасно забезпечуючи чітку стратегію комунікації з громадськістю.

Незважаючи на високу кількість випадків захворювання, багато хто сумнівається, чому рівень смертності в Сінгапурі настільки низький. Леонг Хое Нам, інфекціоніст, сказав, що середній вік населення «розбавив» рівень смертності в країні – оскільки більшість нових випадків захворювання в Сінгапурі – це молоді люди. Насправді ж понад 90% випадків останніх випадків у Сінгапурі – це іноземні працівники з низькою зарплатою, які проживають у гуртожитках, що сприяє розповсюдженню вірусу.

Після повідомлення про 55 нових випадків у кінці січня 2021 року Міністерство закордонних справ заявило, що Сінгапур припинить домовленості про подорожі з Малайзією, Німеччиною та Південною Кореєю та закриє кордони на три місяці.

Ще одним прикладом проведення ефективної політики є В'єтнам. 23 січня 2020 року у В'єтнамі було підтверджено перший випадок коронавірусу, його план надзвичайних ситуацій був негайно введений в дію – за кілька місяців до того, як інші країни навіть не задумалися вжити будь-яких запобіжних заходів. Країна запровадила обмеження на поїздки, ретельно контролювала та врешті-решт закрила кордон з Китаєм.

Школи було зачинено на місяць наприкінці січня 2020 року і вони залишались закритими до середини травня. Плюс, негайно розпочалась велика та трудомістка операція з відстеження контактів. «Коли ви маєте справу з цими невідомими новими, потенційно небезпечними патогенами, краще надмірно реагувати», – говорить доктор Тодд Поллак з Гарвардського партнерства з питань розвитку здоров'я у В'єтнамі в Ханой. [70]

Стратегія В'єтнаму працювала надзвичайно добре – принаймні до липня, коли спалах вірусу в Данангі призвів до того, що лише за одні вихідні було зареєстровано понад 450 випадків захворювання. На щастя, уряд був готовий відповісти і вирішив евакуювати близько 80 000 відвідувачів з міста – їх негайно доставили додому. Потім історичне портове місто закрилося від відвідувачів.

На жаль, В'єтнам розпочав Новий рік з чергового спалаху, на цей раз викликаного британським штамом вірусу. Однак, дотримуючись тих самих суворих заходів, чиновники впевнені, що можуть тримати це під контролем.

Більшість людей, у тому числі багато медичних працівників, ніколи не уявляли, що собою представляє Covid-19 та і з чим нам доведеться зіштовхнутися. Країни, які досягли найкращих результатів, навчилися на своїх помилках та використовували дані для постійного вдосконалення громадського здоров'я, первинної медичної допомоги, реагування на надзвичайні ситуації та комунікацій з охороною здоров'я. Навіть коли ми починаємо випускати вакцини, нам слід продовжувати вивчати досвід, що працює в боротьбі з Covid-19.

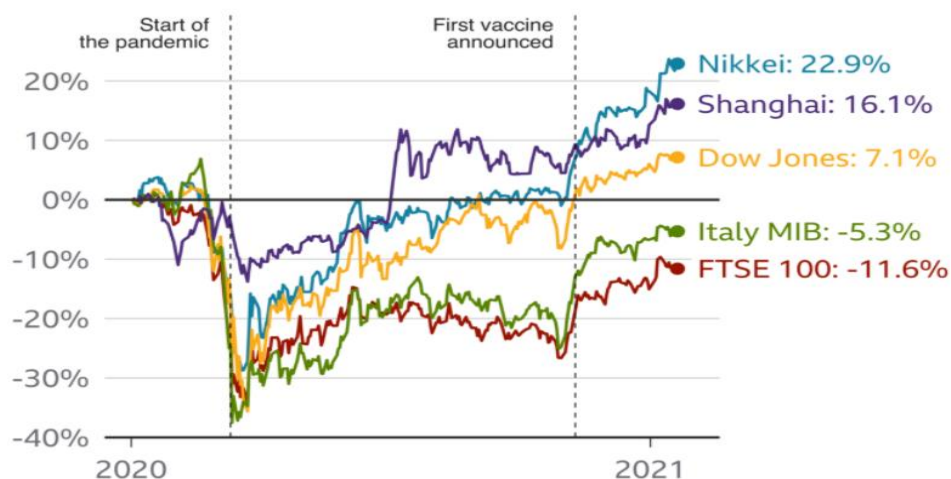
Отже, це не остання загроза захворювання, з якою зіткнеться світ, і минулий рік показав, що всі ми пов'язані між собою: поки кожна країна не стане безпечнішою, всі ми перебуваємо в зоні ризику. Якщо прийде чергова пандемія, цілий світ повинен впроваджувати найкращі практики для порятунку життя та захисту засобів для існування. Ми маємо можливість покращити глобальну готовність, але, якщо ми не використаємо уроки 2020 р. в 2021 р., ми ніколи цього не досягнемо.

2.4 Вплив пандемії на світову економіку

Великі зрушення на фондових ринках, де акції компаній купуються та продаються, можуть вплинути на величину пенсій або індивідуальних ощадних рахунків.

FTSE, Dow Jones Industrial Average і Nikkei зафіксували величезні падіння, оскільки кількість випадків захворювання на Covid-19 зростала в перші місяці кризи.

Основні азіатські та американські фондові ринки відновились після оголошення першої вакцини в листопаді, але FTSE все ще знаходиться у мінусі. (див. рис. 2.3)

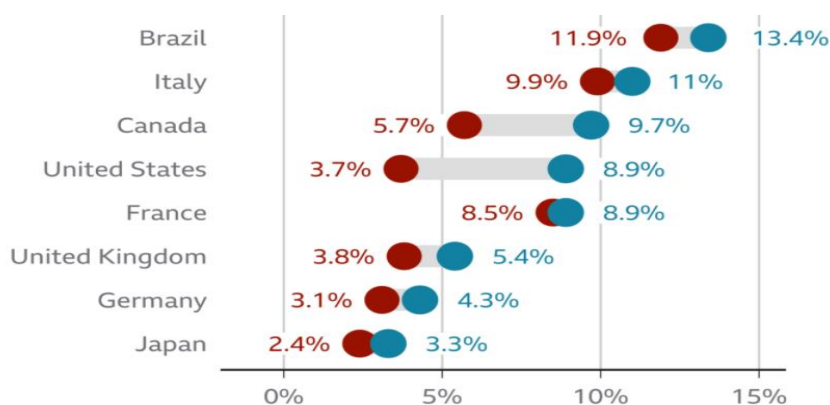
(Рис. 2.3 Стан фондових ринків)

У відповідь центральні банки багатьох країн, включаючи Великобританію, знизили процентні ставки. Теоретично це повинно здешевити запозичення та заохотити витрати для стимулювання економіки.

Деякі ринки відновилися в січні цього року, але це нормальна тенденція, відома як «січневий ефект».

Аналітики стурбовані тим, що можливість подальших блокувань та затримок програм вакцинації може спричинити більшу волатильність ринку цього року.

Багато людей втратили роботу або спостерігали скорочення їх доходів.
(див.рис. 2.4)

(Рис. 2.4. Порівняння рівня безробіття 2019– 2020 рр.)

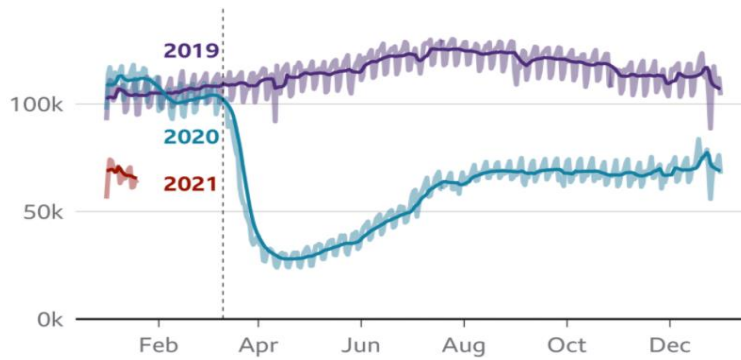
За даними Міжнародного валютного фонду (МВФ), у США частка безробітних щороку складає 8,9%, що означає закінчення десятиліття розширення робочих місць.

Мільйони працівників також були залучені до схем збереження робочих місць, що підтримуються державою, оскільки такі частини економіки, як туризм та гостинність, майже зупинились.

У багатьох країнах кількість нових можливостей для роботи все ще залишається дуже низькою. Вакансії в Австралії повернулись на рівень 2019 року, але Франція, Іспанія, Великобританія та іще ряд країн все ще намагаються досягти рівня попередніх років. Деякі експерти попереджають, що можуть пройти роки до того, як рівень зайнятості повернеться до рівня, який спостерігався до пандемії Covid-19. [48]

Серйозних збитків зазнала туристична галузь: авіакомпанії скорочували рейси, а клієнти скасовували відрядження та відпустки, а виявлені в останні місяці мутації вірусу – змусили багато країн ввести жорсткіші обмеження на поїздки.

Дані служби відстеження польотів Flight Radar 24 показують, що кількість польотів у всьому світі отримала величезний удар у 2020 році, і до відновлення до неї ще далеко. (див. рис. 2.5.)

(Рис. 2.5. Кількість польотів на літаках територією Європи)

2.4.1 Реакція та позиція Європи на карантинні заходи

Відсутність багатосторонньої та двосторонньої європейської солідарності – втретє за останнє десятиліття (міграція, криза єврозони, а зараз Covid-19) – може стати каталізатором подальшої ерозії ЄС. Але історично кризи лише спонукали ЄС до більших висот інтеграції.

Коронавірус серйозно вплинув на Південне Середземномор'я: наприклад, Італія та Іспанія скаржились на відсутність підтримки з боку Брюсселя. Однак ми бачили, як Європейська Комісія демонструє гнучкість щодо дефіцитних витрат. Європейський центральний банк (ЄЦБ) обіцяє зробити «те, що потрібно», щоб захистити євро та допомогти у відновленні окремих держав-членів. Фіскальний стимул ЄС, включаючи нещодавній пакет Єврогрупи, досягає понад 3 трлн. Євро, і є найбільшим у світі. [51]

Франція та Німеччина об'єдналися та запропонували гранти (не позики) для постраждалих регіонів Європи для оздоровлення на суму 543 млрд. доларів. Даний фонд на початку має бути затверджений іншими державами-членами, і очікується, що він зіткнеться з опозицією Австрії, Фінляндії та Нідерландів.

Без великомасштабної допомоги існує занепокоєння, що економічна ситуація в Італії, яка бореться з наслідками третьої хвилі пандемії Covid-19,

може стати причиною наступної кризи євросони. Буде надзвичайно складно врятуватися від кризи без допомоги Сполучених Штатів за згоди Китаю.

Зміна керівництва у Вашингтоні може призвести до відновлення зусиль двох сторін Атлантики щодо реконструкції та реформування міжнародних установ, таких як Світова організація торгівлі (СОТ), ВООЗ, бреттон-вудські установи, і інші. Але для цього потрібно буде, щоб США та ЄС взяли на себе більше відповідальності за скрутні ситуації, що розвиваються, протидіючи китайській ініціативі «Один пояс один шлях».

2.4.2 Перспективи країн Африки в боротьбі з пандемією COVID-19 та її наслідками

Розпочинаючи оцінку впливу пандемії на Африку, маємо взяти до уваги, що слід досить обережно узагальнювати будь-які дані через величезні розміри континенту, десятки країн, тисячі етнічних та мовних угруповань, різноманітні природні екосистеми та різний рівень розвитку економік в країнах. Тим не менше, як і скрізь, коротко- та довгостроковий вплив пандемії Covid-19 на Африку (маємо на увазі Африка на південь від Сахари) торкнувся кожного аспекту життя суспільства.

Захворюваність на континенті майже досягла позначки 5 млн випадків захворівших та 100 тисяч загиблих. (див. рис. 2.6.)

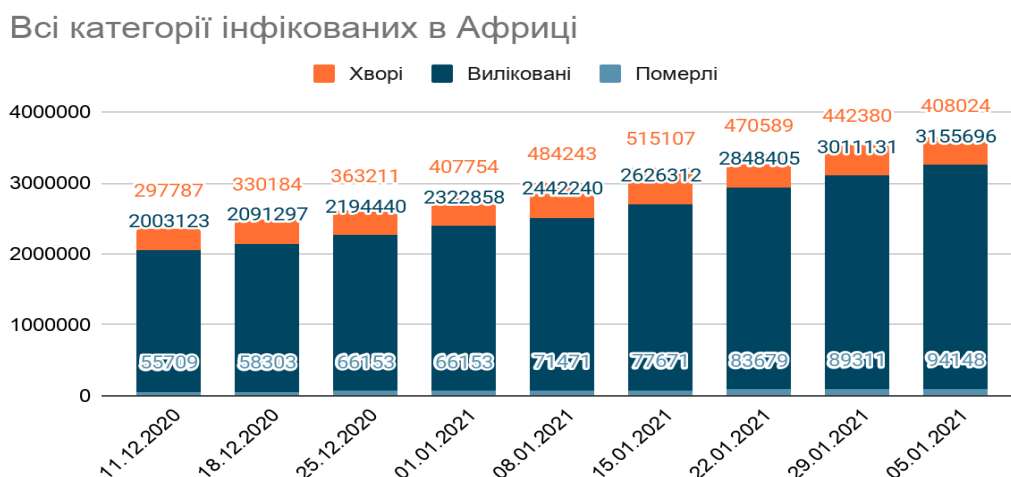

Рис. 2.6. Хворі на коронавірус в Африці

Вірус не збавляє обертів та продовжує прогресувати на континенті. Більшість країн континенту скористалися своїм досвідом боротьби з попередніми вірусними спалахами, такими як Ебола, та мають попередній досвід швидких та надійних контрзаходів. Ці контрзаходи включають швидке масштабування тестування, широкомасштабне відстеження контактів, яке проводять навчені працівники, заборони на поїздки та протоколи поїздок, а також безліч інших інструментів для боротьби з розповсюдженням хвороби. Проте, як і в інших країнах, африканські уряди стикаються з жорсткими компромісами між охороною здоров'я населення шляхом локдауну та інших карантинних обмежень проти економічного відновлення.

Наприклад, станом на кінець травня в Південній Африці було порівняно мало випадків (близько 22 000), що було результатом ранніх загальнодержавних обмежень. Проте вірус, відновив темпи поширення. Президент Південноафриканської Республіки Сиріл Рамафоса зазнав сильного тиску, та був вимушений знову запуснути економіку, і розпочати її поступове відновлення. [51]

Основною проблемою на даний момент є те, що за умови якщо обсяги випадків захворювання на Covid-19 продовжать зростати найближчим часом по всій Африці – системи охорони здоров'я будуть перевантажені. Африканські країни стикаються з критичною нестачею лікарняних ліжок та респіраторів, і у них немає засобів для виробництва власних внутрішніх запасів медичних виробів. Багато центрів занепокоєння припадає на африканські міста, де містяться одні з найвищих концентрацій мешканців нетрі в світі (більше половини всіх африканських міських жителів мешкають у нетрях, що становить понад 200 мільйонів людей). Для більшості такі обмеження як соціальне дистанціювання та інші контрзаходи (миття рук з милом кілька разів на день) просто неможливі. Більше того, їх високий рівень бідності (85 відсотків африканців живуть менше, ніж 5,50 доларів США на

день) означає, що більшість людей не витримають тривалого економічного простою. [51]

Незалежно від впливу на громадське здоров'я, багатьом крихким економікам Африки буде завдано дуже складний удар. Президент Руанди Пол Кагаме висловив припущення, що Африці може знадобитися «ціле покоління», щоб відновити економіку. Як і у інших регіонах світу, відновлення регіону потребуватиме значних інвестицій з боку великих держав під час і після пандемії, відновлення економік Африканських країн на пряму залежатиме від того, які ресурси вони будуть готові запропонувати континенту, що зазнає сильних наслідків.

Отже, через рік після початку пандемії Covid-19, є ті, кому вдається боротися з вірусом краще, є ті, кому це вдається гірше. Існують значні проблеми економічного та гуманітарного характеру, велика кількість смертей, але за цей рік порівнюючи запобіжні заходи та політику різних країн, нарешті можна робити висновки про те, які ж заходи все таки є дієвими. Детально ознайомившись зі стратегіями боротьби різних країн та провівши аналіз різноманітної глобальної реакції на пандемію Covid-19 та визначення заходів, які працюють найкраще. По-перше, це звісно заходи соціального дистанціювання.

Соціальна дистанція в різних країнах різна, але загалом коливається між 1–2 метрами. З'являється все більше доказів того, що ці заходи спрацьовують і врятували тисячі життів. Однак дуже важливо, щоб вони використовувались разом із гігієнічними та санітарними заходами, такими як миття рук та дезінфекція.

Також досить дієвим є метод відстеження контактів – це цілеспрямований підхід до виявлення випадків COVID-19 у громадах шляхом відстеження людей, які контактували із зараженою людиною. Це підхід, який лежить в основі реакції на спалах протягом десятиліть: він допомагав викорінювати віспу в 1970–х роках, а протягом останніх кількох років використовувався в Демократичній Республіці Конго у відповідь на Еболу.

Отже, глобальні потрясіння (війни, стихійні лиха, епідемії), що час від часу трапляються навіть у розвинених державах, стають справжнім екзаменом міцності системи та вірності обраного курсу держави. Великі виклики змушують нас пристосовуватися до нових умов, шукати нові можливості й шляхи подолання викликів.

Глобалізм зазнає краху: «Глобалізація фактично руйнує простір і розширює відстані: сьогодні ключовим фактором для виходу з епідемії є соціальна відстань, ізоляція особистості. Карантин діаметрально протилежний “відкритому суспільству”, на яке сподівався Джордж Сорос. Концепція людини, типова для певної школи філософського персоналізму, занепадає».

Дійсно, коронавірус і карантин, запроваджені в багатьох державах підштовхує людей до формування нових соціальних відносин, певною мірою стимулює автономність і самостійність, суттєво обмежує “культурний обмін”.

Один лише факт введення загальнонаціонального карантину обмежив мобільність людей, а перекриття кордонів і скасування сполучення між областями й регіонами змушує залишитися вдома. Це хоч і штучне, проте відчутне переривання економічних і соціальних зв'язків, що точно перешкоджатиме глобалізації. Вже скасовані низки міжнародних заходів: конференції, спортивні змагання і турніри, конкурси тощо.

І хоча пандемія – це класичний глобальний виклик, проте в такі складні часи всі зосереджуються над локальним вирішенням проблеми. Більшість країн, що зіткнулися з поширенням вірусу, не поспішають брати активну участь в наднаціональних заходах боротьби з хворобою, а натомість зосереджуються на національному рівні впровадження відповідних заходів.

Сьогодні всі розуміють, що форма поширення вірусу та швидке переростання епідемії в пандемію – це наслідок саме глобалізації. Відкриті кордони, ведення бізнесу одночасно на кількох континентах, масовий туризм і постійне курсування людей між континентами зробили свою справу: за кілька місяців вірус із одного китайського міста поширився на більшість країн світу.

Коронавірус не є першою і тим паче останньою епідеміологічною загрозою. Подібні хвороби існували завжди. Але саме зараз світ досяг того рівня глобалізації, що будь-який вірус чи локальна інфекція може становити серйозну загрозу для світової системи охорони здоров'я.

Ці виклики потребують глобальних рішень, а тимчасове перекриття кордонів і скасування Шенгену не вирішить проблему остаточно. Коронавірус поставив світ перед серйозним вибором: або залишити все як є і по завершенню пандемії повернутися до звичних глобалізаційних моделей співпраці до наступної епідемії чи вжити довготривалих заходів і переглянути політичні й економічні форми інтеграції на користь національної направленості й більшої автономності.

РОЗДІЛ 3. МАЙБУТНЄ ЛЮДСТВА ПІСЛЯ ПАНДЕМІЇ COVID-19

3.1 Ймовірні сценарії розвитку подій

Нинішня криза вплинула безпосередньо на економіки цілого світу. Деякі аналітики стверджують, що вплив пандемії Covid-19 на світову економіку може бути серйознішим і зачіпати значно більші території, ніж вплив Великої депресії 1930-х років. Як і всі світові економічні кризи, криза Covid-19 також матиме значний вплив на глобальну конфігурацію енергетики. Може виникнути нова міжнародна система або існуюча система може бути повністю переглянута через прямі та непрямі наслідки нещодавньої кризи.

Вчені-міжнародники ставлять свої оцінки та розробляють прогнози щодо світової політики в епоху після пандемії Covid-19. Існують альтернативні сценарії та прогнози щодо того, як поточна криза вплине на форму світової політики. Деякі аналітики стверджують, що криза прискорить перехід влади із Заходу в Азію. Епоха після пандемії Covid-19 може бути початком китайсько-центричного світового порядку та китайсько-центричної глобалізації. Інші стверджують, що Сполучені Штати змінять свою політику щодо Китаю, зменшать свою глобальну участь у творенні політики у деяких частинах світу та почнуть ефективніше використовувати свої ресурси для збалансування Китаю.

Дехто стверджує, що в усьому світі складеться більш делікатний баланс сил та більш динамічні ігри дипломатій. Регіональні держави можуть відігравати більш значну роль у цій новій енергетичній системі. Можуть існувати динамічні союзи та контр-союзи, які можуть спричинити певну регіональну напруженість та обмежені війни. Такий сценарій мало чим відрізняється від реальності, яку ми переживаємо в міжнародних відносинах протягом останнього десятиліття. Песимісти стверджують, що нинішня криза та інші глобальні проблеми поглиблюватимуться через відсутність солідарності та співпраці між важливими світовими державами. Вони кажуть,

що якщо глобальні проблеми неможливо вирішити узгоджено, світ може втягнутися в ширшу політичну кризу або навіть у нову глобальну війну. З іншого боку, оптимісти стверджують, що людство все ще може продемонструвати солідарність перед такою широко розповсюдженою надзвичайною ситуацією. Спільні людські інтереси та людський потяг до виживання можуть змусити уряди працювати над спільними програмами.

Детально дослідивши кожну з існуючих думок нам вдалося виділити на їх основі наступні можливі сценарії розвитку подій.

Сценарій 1

Наявність кількох типів ефективних вакцин та можливість отримання ліцензії на виробництво вакциннаціональними лабораторіями дозволить поступово мінімізувати пандемічне навантаження на систему охорони здоров'я для розвинутих країн орієнтовно у 2022 році, а для країн, що розвиваються – у терміни до 3 років. Водночас якщо перші вакцинації не будуть дієвими, держави зможуть контролювати темпи поширення захворюваності лише через локдауни. Найбільш відчутно це буде для держав, що розвиваються. Проте, у середньостроковій перспективі вони зможуть використати цей шанс для переформатування своєї економіки, використовуючи пандемію та глобальний спад як можливість.

Запуск виробництва вакцини проти COVID-19 дозволить на середину 2021 року частково стабілізувати рівні захворюваності від коронавірусу та мінімізувати виклики використання нових локдаунів.

Глобальні зміни, викликані пандемією, за такого сценарію можуть актуалізувати процес реформування ООН та СОТ.

За умови, якщо країни-члени ООН домовляться про інвестування у структури ООН, то відбудеться посилення ролі ВООЗ, як інституції, що зможе швидко акумулювати, агрегувати та аналізувати дані про коронавірус та інші його видозмінені форми. США розблокує призначення до органу вирішення спорів (Апеляційного органу з вирішення спорів) при СОТ і промотує реформування СОТ серед перших кроків діяльності нової адміністрації США.

Ефективна боротьба з пандемією дозволить більш оперативно розпочати процес відновлення економіки у розвинутих країнах, особливо для малого та середнього бізнесу. За такого сценарію, очікувано, що Китаю буде надзвичайно вигідно просувати та підтримувати ідеї спільних інфраструктурних, цифрових, «зеленоенергетичних» проєктів разом із активним промотуванням важливості внесків до міжнародних інституцій, спрямованих на подолання кліматичних змін. ЄС буде просувати важливість позиції своєрідної «екологізації» світу, де зможе проявити себе як глобальний гравець. При цьому, США та ЄС будуть послідовними щодо механізму санкцій для РФ. А для самої Росії внутрішньоекономічні виклики, пов'язані із пандемією, призводитимуть до більшої асиметричності у відносинах «центр-периферія». Індія, Сінгапур та інші інноваційно-орієнтовані економіки мають поштовх до ще більш швидшого переходу до систем генерування нових знань та подальшої роботизації промисловості.

Сценарій 2

Шлях до успішної вакцинації у світі не буде коротким, а результат – швидким. За умови невизначеності поведінки самого вірусу та його мутації, наслідки від вакцинації можуть спровокувати соціальну напругу як у розвинутих країнах, так і в країнах, що розвиваються. Діагностування пандемії як загрози безпеці може призвести до неліберального оформлення заходів цифрового спостереження у деяких країнах світу. Інфодемії, вочевидь, теж не уникнути, а окремі політичні актори навмисно та цілеспрямовано прагнуть сформулювати відчуття «безпрецедентно загрозливого стану», для подолання якого необхідний особливий політичний акт (введення надзвичайного стану, карантинні обмеження із відслідковуванням пересування людини, тощо). [84]

Протягом усього 2021 року держави-члени ЄС через невпинну бюрократизацію та політизацію процесів не зможуть посилити захист свого інформаційного простору, де значною мірою переважають не європейські гео економічні гравці, та встановити правову базу для єдиного європейського

простору даних. Розрив із іншими технологічно-орієнтованими державами буде поступово збільшуватися. У випадку негативного сценарію, США змушені будуть більшу увагу приділяти внутрішнім проблемам, переформатовуючи політичну систему і стабілізуючи відносини у суспільстві. Тому Вашингтон може менше уваги приділяти міжнародним справам. Крім того, існує шанс не повного повернення до міжнародних інституцій і альянсів.

Такий перебіг подій створить для Росії легкий шлях для впливу на ті регіони та нації, де створюватимуться нові конфліктні осередки. Вірогідність формування таких осередків посилюватиметься як в ЄС, так і в США, Латинській Америці та інших країнах світу за умови, якщо вакцина не виявиться ефективною або якщо знову будуть введені карантинні обмеження.

За таким сценарієм, пропозиції по реформуванню СОТ чи системи ООН малоімовірні. Відбудеться продовження блокування призначень до Апеляційного органу звирішення спорів при СОТ. Відповідно, уроки пандемії Covid-19 у контексті розуміння важливості цих інституцій та їх ролі у протидії схожим загрозам у майбутньому, будуть не осмисленими. Все більше країн потраплятимуть у пастку фінансових боргів. Це лише посилить соціальне протистояння у різних країнах світу, спричинене погіршенням як економічної, так й епідеміологічної ситуації.

Сценарій 3

Економічне відновлення країн ЄС від економічної кризи, спричиненою пандемією, змусить ЄС фокусуватися на власних «внутрішніх проблемах». Ситуація з поширенням Covid-19, яка продемонструвала значну залежність світових ринків від виробництва критично необхідних товарів, грає на користь Китаю та його режиму. Окремі держави вдаються до виведення виробництва товарів стратегічного значення з території Китаю, що стане причиною для «неспокою» для самого Китаю. Отож, Пекін буде прагнути й надалі посилювати економічну взаємодію із державами Азії, не забуваючи «крокувати до Європи», орієнтуючись на Балкани, і йти ще далі – до країн Африки. Китай також буде співпрацювати із безпосередніми «сусідами».

Інноваційно-орієнтовані економіки зможуть поступово перейти на системи нових знань ближче до 2023-2025 років. У цьому контексті, ЄС буде поволі «відставати» у коефіцієнті інноваційності у порівнянні із США, Китаєм, Індією, Ізраїлем. ЄС частково зможе посилити захист власного інформаційного простору за допомогою встановлення правової бази для єдиного європейського простору даних.

Найімовірнішим є третій сценарій, хоча нові хвилі пандемії та їх політичні та економічні наслідки, в свою чергу, можуть призвести до зростання вірогідності негативного розвитку подій. В окремих випадках можливе поєднання другого та третього сценаріїв. Вірогідність першого має шанси на зростання лише у середньостроковій перспективі.

Вирішення цих глобальних викликів зблизить США, ЄС, Китай та інші держави. Вони можуть погодитися, що всі вони мають взаємний інтерес у боротьбі зі зміною клімату та майбутніми кризами здоров'я. Для Сполучених Штатів Китай і Росія все ще є загрозами, але зусилля з протидії їм та їх авторитаризму повинні проводитися обережно, щоб уникнути загрози глобальній боротьбі з хворобами, руйнуванням навколишнього середовища та державою. Зараз Сполучені Штати та ЄС намагаються переконати Китай перетворити БРІ на більший "План Маршалла" між США та ЄС для країн, що борються у країнах, що розвиваються. З ослабленням міждержавної напруженості економічне зростання поновлюється, і для більшості населення світу Цілі сталого розвитку щодо ліквідації бідності та поширення освіти знову в межах досяжності.

3.2 Вплив пандемії на дипломатію

У всіх сферах міжнародного співжиття, окрім дипломатії, Covid-19 був каталізатором та прискорив тенденції, які вже існували.

Під впливом поширення вірусу Covid-19 дипломатичні представники почали брати до уваги міжнародні програмами, які раніше переважно ігнорувалися.

Це призвело до глибокої цифровізації дипломатії.

Пандемія Covid-19 прискорила існуючі тенденції в геополітиці, хоча і не зовсім прямими шляхами, змусивши нас зосередитися на існуючих тенденціях та проблемах дипломатії. Багато років вчені дипломатії обговорювали потенційний конфлікт між різними міжнародними програмами, однак на практиці ніхто так і не зробив необхідних висновків.

Новий порядок міжнародної безпеки виник у кінці 20-го століття, каталізатором стали терористичні напади на США в 2001 році, коли було визнано необхідним забезпечити захист від міжнародного тероризму.

Замість того, щоб зосередити увагу на безпеці та стабільності держав в рамках міжнародної системи, новий порядок зосереджувався на безпеці та економічному добробуті особистості всередині держави. Це, безсумнівно, дозволило включити тероризм до ряду міжнародних загроз, але це також дозволило переробити цілу низку інших питань як питання міжнародної безпеки, включаючи зміну клімату, деградацію навколишнього середовища, і пандемічну хворобу. [16; с.5]

Спочатку економічні дії склалися з грошово-кредитної політики, спрямованої на стабілізацію фінансових ринків та забезпечення потоку кредитів.

На другому етапі політичні дії перейшли до фіскальних заходів, спрямованих на підтримку економічного зростання, коли уряди вдавалися до карантинних заходів.

На третьому етапі державна політика перейшла до розробки, придбання та розповсюдження вакцини. Інфекцією захворіли понад 106 мільйонів людей у всьому світі, з них понад 2,3 мільйона загинули.

У звіті, підготовленому до Всесвітнього економічного форуму 25 -29 січня 2021 року, МОП підрахувала, що 93% працівників у світі потрапили під

певні карантинні заходи на робочих місцях, відносно четвертого кварталу 2019 року було втрачено 8,8% загального робочого часу, цей час еквівалентний 255 мільйонам штатних робочих місць. [31; с.2]

В МОП підраховали, що втрата робочого часу виникла через

- 1) робітників, які були безробітними, але активно шукали зайнятість;
- 2) працівників, які працювали, але за скороченого робочого часу;
- 3) працівники, які були безробітними та не шукали роботу.

Виходячи з цього підходу, за оцінками МОП, рівень безробіття у всьому світі дорівнює 0,9% від загальної кількості втрачених робочих годин. Тоді як бездіяльність та скорочені години становили 7,9% від загальної кількості втрачених робочих годин (див. рис. 3.1.)

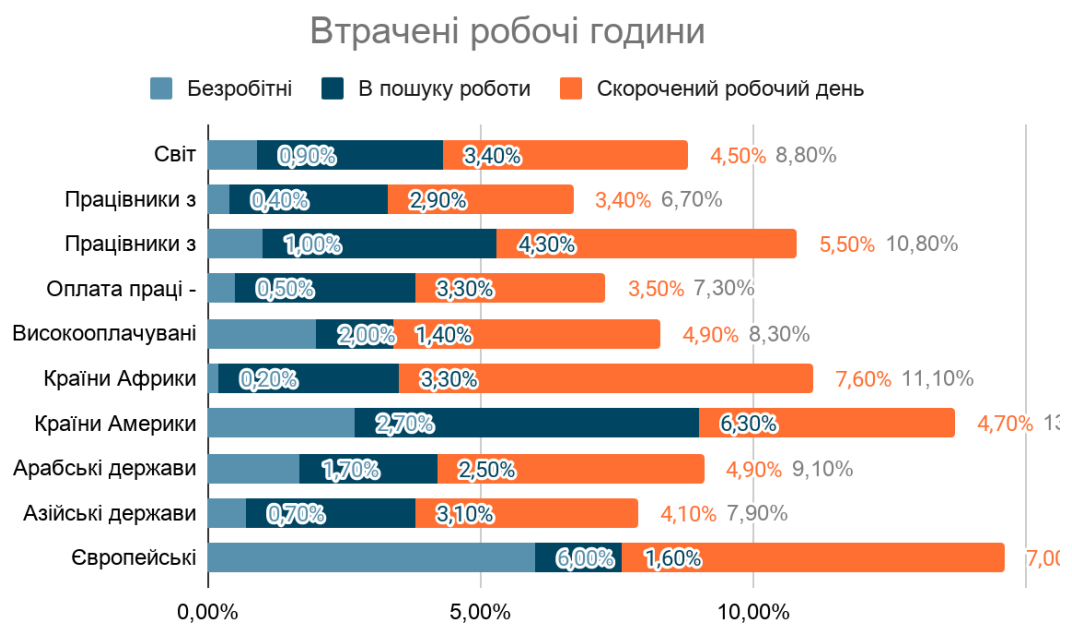

Рис. 3.1. Втрачені робочі години

В МОП також підраховали, що завдяки зростанню світової економіки діяльність протягом четвертого кварталу дорівнювала збільшенню на 130 мільйонів робочих місць. [31]

У США протягом 47-тижневого періоду з середини березня 2020 року до кінця січня 2021 року 77 мільйонів американців подали заявку на страхування від безробіття [32].

Згідно з аналізом, підготовленим Міжнародним валютним фондом (МВФ) Саміту лідерів G-20, глобальна економіка почала відновлюватися в третьому кварталі 2020 року, але були «ознаки того, що відновлення може втратити оберти, і криза, ймовірно затягнеться на декілька років вперед». [27; с.2]

У МВФ також дійшли висновку, що (1) доходи на душу населення залишаться нижче рівня до пандемії протягом декількох років, що негативно впливає на продуктивність; (2) вимоги до національних систем охорони здоров'я щодо подолання пандемії можуть перешкодити лікуванню інших захворювань; (3) банкрутство великої кількості малого та середнього бізнесу може знизити продуктивність праці; та (4) зростання рівня державного боргу може витіснити потенційні запозичення та інвестиції. [33. С.2]

МВФ спрогнозував, що втрати світового економічного виробництва між 2020 і 2025 роком, як наслідок пандемії, складе 28 трильйонів доларів і 120 мільйонів робочих місць буде втрачено назавжди лише в туристичній галузі.

Пандемія COVID-19, ймовірно, надалі викриватиме розриви між національними та культурними спільнотами, посилюючи існуючу напруженість у глобалізації, що проявляється у мобільності товарів, інформації та людей.

Хоча ми можемо бути принижені власною слабкістю перед обличчям пандемії, ця криза також виявила слабкість нашої уяви вийти за межі політики негативу та розширити соціальне співробітництво. Ці умови та динаміка вказують на основну реальність зростаючої дипломатичної плинності та швидко мінливого середовища спілкування для державної дипломатії.

Тож як нам переосмислити та переконфігурувати практику публічної дипломатії?

Давайте ознайомимось з деякими пропозиціями сформованими на основі потреб, що виникли на сьогоднішній день

Застосування мережевого підходу. В наш час приватні особи та організації можуть легко розвивати мережі взаємодії за допомогою цифрових

технологій, потенційно охоплюючи велику і навіть глобальну аудиторію. Зосереджуючись на відносинах, а не просто на повідомленнях, правильний підхід до соціальних мереж дозволяє нам побачити позицію нації в її операційному середовищі, а також виявити та мобілізувати ключові фактори впливу як в Інтернеті, так і поза мережею для досягнення масштабованого та стійкого впливу.

Звичайно, налагодження стосунків завжди було наріжним каменем державної дипломатії. Різниця полягає в тому, що коли відносини розглядаються як окремі сутності, ми підкреслюємо одну пару дійових осіб та їхні стосунки одночасно. На відміну від цього, «мережева перспектива» являє собою більш цілісний підхід, розглядаючи одночасно декілька пар відносин та досліджуючи, як стосунки впливають на зміну та еволюцію відносин.

Для розробки ефективних програм державної дипломатії стає все більш важливим розглядати широку складність інформаційної екосистеми як глобальну мережу комунікаційних мереж. Візьмемо приклад з міжнародного обміну. Формальні та неформальні мережі, створені за допомогою бірж, мають стратегічне значення. Але побудова та підтримка таких мереж, розкриття їх цінності вимагають глибокого розуміння природи та ефективності цих мереж. Це питання як стратегічне, так і емпіричне. Комплексне відображення та переоцінка цих відносин за допомогою аналізу соціальних мереж – це перший крок.

Інтеграція цифрового та фізичного. Оскільки цифрове життя людини дедалі більше взаємодіє з фізичною сферою, ми повинні не лише вбудовувати чіткий цифровий голос та цифрову ідентичність у програми публічної дипломатії, але й підтримувати людський контакт шляхом безпосереднього контакту від людини до людини. Пандемія Covid-19 дає нам зрозуміти, що, незважаючи на простоту спілкування за допомогою цифрових інструментів, чогось фундаментального не вистачає, коли ми вилучаємося з нашого фізичного середовища.

У нашому світі, наповненому технологіями, здається, є потяг до почуття місця та почуття доброзичливості, які, наприклад, забезпечує подія особистого характеру, як-от World Expo. Зрештою, фізична присутність все ще являє собою більш елементарну форму спілкування та транскультурний людський досвід. Як основна програма державної дипломатії, Всесвітня виставка починається як визначна пам'ятка; але, в той же час, досягнення в галузі цифрових технологій залежать від того, як люди переживають та насолоджуються подією. Ярмарковий майданчик – це вже не контрольований фізичний простір, а рівномірний, експансивний, де досвід відвідувачів є трансмедійним та може миттєво ділитися за його межами.

Першим кроком для імплементації має бути розширення міської дипломатії. Міська дипломатія є потужним інструментом міжнародної взаємодії на місцевому рівні. Вона забезпечує вкрай необхідний механізм закріплення для формування доброї волі та взаємності між містами та народами, що перетинають національні кордони. Її цінність стрімко зросла в той час, коли суб'єкти національного рівня стикаються з політичними та бюрократичними глухими кутами або створюють їх. Керівники міст у всьому світі сприймають міжнародні відносини, оскільки вони стосуються безлічі міських пріоритетів, починаючи від економічного розвитку та культурного залучення до вирішення проблем, пов'язаних із зміною клімату, міграцією та готовністю до надзвичайних ситуацій. Яскравий приклад – коаліція C40, мережа мегаполісів, спрямованих на боротьбу зі зміною клімату. Під час пандемії Covid-19 міста перебувають на передовій кризових реакцій.

Щоб процвітати у глобалізованому суспільстві, наші громадяни та місцеві громади повинні розуміти необхідність міжнародної участі міста – і, справді, міжнародної участі для просування своїх інтересів та підвищення національної безпеки. У все більш мережевій світовій системі довіру між країнами найкраще будувати з нуля на місцевому рівні. Міста США відіграють важливу роль у налагодженні мостів між Америкою та іншими державами, а

також у передачі світовим аспектам американського життя та основних цінностей.

Не менш важливо інвестувати в перекваліфікацію та підвищення кваліфікації. Нарощування потенціалу має важливе значення для просування державної дипломатії, особливо у таких ключових функціональних сферах, як аналіз аудиторії, візуальне та соціальне розповідання історій, інтегративне управління громадою та аналітика та вплив. Сучасна публічна дипломатія вимагає комунікаційних підходів на цілому ряді платформ, які є переконливими за змістом, стилем та розміщенням. У цю епоху достатку інформації та мобільності такі комунікативні атрибути, як прозорість, достовірність, ексклюзивність та зручність, набувають більшої ваги. Розвинені можливості розуміння проблем публічної дипломатії в обчислювальних термінах та за допомогою науки про дані не тільки дозволяють планувати стратегію, але й полегшують реалізацію з гнучкістю та універсальністю.

Справді, криза Covid-19 підкреслила необхідність практиків здобувати широкі цифрові навички та освоювати нові моделі взаємодії. На основі постійної оцінки поточної та майбутньої практики, навички та можливості, необхідні для ефективної глобальної взаємодії, повинні постійно переглядатися та оновлюватися.

Публічна дипломатія забезпечує колективні зв'язки між національними власними інтересами та міжнародним загальним благом. Відображаючи освічені інтереси нації, він є засобом для створення коаліцій та демонстрації лідерства для просування політики. Це пом'якшує крайні тенденції та виховує емпатію та стриманість у відносинах з іншими націями та суспільствами. Сьогодні глибокі, впливові суспільні зрушення змінюють суспільну дипломатію. Вони змушують нас переосмислити основоположні припущення, що лежать в основі поточної практики, створюючи нові відкриття та можливості.

Виходчи з усього вищесказаного, на сьогоднішній день пандемія Covid-19 вплинула на широкий спектр міжнародної економічної та торговельної діяльності, від послуг загалом до туризму, готельно-ресторанного бізнесу, фінансових ринків, транспорту, харчування та спектру соціальної діяльності.

Оскільки пандемія готує нас до подібних глобальних криз, вона буде висвітлювати важливу роль урядів у підготовці та організації зусиль, як на національному, так і на багатосторонньому рівні, для подолання глобальних загроз безпеці здоров'я. На політичному рівні пандемія ще більше посилить існуючу політичну напруженість, оскільки більша кількість країн зростатиме стурбованими і схильними до націоналістичних тенденцій протекціонізму.

У цілому не буде основних нових конструктивних політичних інструментів, розроблених для реагування на вплив пандемії, окрім подальших поділів та акценту на тих політичних факторах, які існували до пандемії. Основні риси геостратегічної та глобальної політики після пандемії визначатимуться фінансово-економічними факторами.

3.3 Пандемія як виклик євроінтеграції

Проміж усього пандемія Covid-19 стала непростим часом для Європейського Союзу. Її однозначно можна розглядати як ключовий досвід для ЄС, що прискорює європейську інтеграцію несподіваними способами або навпаки лакмусовий папірець поступового відведення влади від Брюсселя до національних столиць, посилення ізоляціоністських позицій держав, оскільки на разі всі зусилля спрямовані на зміцнення здоров'я населення власних держав. Кожен з суб'єктів ЄС має власну точку зору, щодо виходу з кризи та на ключові питання, що піднімаються у зв'язку з кризою.

На сьогоднішній день ми стоїмо на порозі серйозного вибору, якою ми побачимо Європу в найближче десятиліття. Чи буде це “перезапуск” – та буде прокладено шлях до глибшої інтеграції, заснованої на тенденціях, видимих

сьогодні. Чи сьогоднішні події підсилять процес «розпаду», за рахунок тих ризиків, які існують на сьогоднішній день.

Такі кризи, як Covid-19, можуть спровокувати активізацію тих проблем, які в іншому випадку були б немислимі. Реакція ЄС на Covid-19 була цілком прийнятною і в більшості своїй відповідає очікуванням громадськості.

Швидка реакція ЄС покращила його імідж та зміцнила довіру населення, незважаючи на тривожну ситуацію в галузі охорони здоров'я та економіки, що зберігається сьогодні, та спротив обмежувальним заходам у ряді країн. [5]

Комісія відреагувала на початковий дефіцит засобів індивідуального захисту та масок, попросивши країни-члени відмовитись від заборони експорту на єдиному ринку, і вони негайно виконали забор'язання. Потім Комісія розпочала абсолютно нову діяльність, спільну європейську закупівлю засобів індивідуального захисту, поклавши кінець китайській та російській «масковій дипломатії», і, що ще більш важливо, вона запровадила закупівлю вакцини. Роль ЄС у постачанні вакцин, навіть якщо вона недостатньо зрозуміла, покращила імідж ЄС у більшості країн-членів.

Було запропоновано інноваційну схему пом'якшення ризиків безробіття в надзвичайних ситуаціях. Що передбачає позики за ставками, дещо нижчими, ніж інші, доступні національним органам влади. Загальні цифри у мільярдах євро передають ЗМІ та громадській думці повідомлення про європейську солідарність у час потреби. [8]

Європейський фонд відновлення, який отримав назву «ЄС наступного покоління», порушив табу на єврооблігації. Це майже подвоїло запропонований ЄС бюджет на наступні сім років. Ці кошти будуть частково спрямовані на амбіційні нові екологічні та цифрові проекти, що відповідають поточним та майбутнім потребам. Час покаже, чи це була одноразова реакція на кризу, чи початок цілого процесу. Меркель розуміє, що для утримання ЄС потрібна фіскальна солідарність, тому їй вдалося мобілізувати підтримку для цього всередині Німеччини і навіть з боку «економної п'ятірки», Австрії, Данії, Фінляндії, Нідерландів та Швеції.

У свою чергу Фонд оздоровлення створив потребу в нових «власних ресурсах» для обслуговування та врешті-решт погашення боргу, прийнятого Комісією від імені ЄС. Якщо, як видається ймовірним, ці нові ресурси приймають форму податку ЄС, будь то на викиди вуглецю, цифрові компанії чи пластмаси, це переведе ЄС на цілком нову територію, що є майже класичним прикладом поширення. Європейський центральний банк також виробив нову позицію завдяки своїй програмі надзвичайних закупівель пандемії, яка склала понад 7% ВВП, незважаючи на сумніви Конституційного суду Німеччини.

Безумовно, існують юридичні та політичні суперечки щодо кількох із цих ініціатив. Угорщина та Польща жорстко виступали проти встановлення умов законності. Але компромісні рішення були досягнуті за допомогою типового процесу переговорів, коли виникла пакетна угода, в якій держави-члени вважають, що їхні різноманітні інтереси збережені.

Пандемія Covid-19 відродила франко-німецьку співпрацю, яку раніше вважали «локомотивом» європейської інтеграції ще з часів покійного президента Франції Валерія Жискара д'Естена та німецького канцлера Гельмута Шмідта.

Країни, переважна більшість жителів, яких являються євроскептиками та популістами дуже тяжко пережили епідемію. І наразі їх основна проблема – міграція втратила важливість, так як кількість людей, що прибули, значно скоротилася, а увага зосереджена на вирішенні серйозних питань виходу з кризи.

В опитуванні Європейського парламенту, опублікованому на початку грудня, дві третини респондентів погодились з тим, що ЄС повинен мати більше компетенції для вирішення таких криз, як пандемія Covid-19, тоді як 77% вважають, що ЄС повинен мати більші фінансові можливості.

Отже, беручи до уваги всі ці події ми можемо говорити про згуртування країн-членів ЄС. Боротьбу проти спільного ворога. В розрізі цих подій вони будуть підтримувати один одного під час виходу з кризи, хоча ці роки

обіцяють бути не простими. Однак, питання про те, чи матиме союз можливості для розширення, досі залишається відкритим.

Однак не виключено також, що незважаючи на значні успіхи може відбутися – дезінтеграція. Адже існує і інша сторона медалі, останні події та реакція ЄС на Covid-19 є неоднозначною. Члени ЄС реагували на епідемію по-різному, кожен визначав власну стратегію, не рахуючись з думкою інших членів союзу. Початкові заборони на експорт масок та інших ЗІЗ були швидко скасовані, але це залишило певний відбиток на відносинах між країнами-членами.

Більшість з них, мало або взагалі не координувались між собою, обирали власні стратегії боротьби– використовуючи блокування. [28]

Країни та регіони прийняли власні правила блокування, власне закриття кордонів, власне послаблення обмежень протягом літа, власні обмеження другої хвилі та власні правила щодо зимових канікул 2020-21, з малоефективною координацією чи обміном кращими практиками.

Covid-19 похитнув три стовпи ЄС: Шенген (закриття кордонів), правила державної допомоги, які мали забезпечити чесну конкуренцію, та Пакт стабільності та зростання, який залишається основним набором макроекономічні правила для членів єврозони.

Призупинення дії звичайних правил у цих трьох областях має бути тимчасовим та відповідатиме положенням про евакуацію, але «нема нічого більш постійного ніж тимчасове».

Для відновлення рівних умов необхідний потужний фонд відновлення. Зараз грант на відновлення становить трохи більше 300 мільярдів євро із загальної суми 750 мільярдів євро, включаючи позики. [28]

У будь-якому випадку залучення позикового елемента обмежене, враховуючи історично низькі процентні ставки. Загальна цифра у 1,8 трлн євро для Фонду оздоровлення та 7-річного бюджету була досягнута лише за рахунок скорочення інноваційних, орієнтованих на майбутнє витрат (таких як наука, дослідження, освіта, транспорт та допомога у розвитку).

Боротьба за відмову Польщі та Угорщини від принципів верховенства права для фонду оздоровлення та бюджету, а також можливий компроміс, який мав на меті утримати Союз, затьмарює імідж ЄС.

У цілому, незважаючи на триваючу кризу в галузі охорони здоров'я та економічну кризу, позитивна оцінка реакції ЄС на Covid-19 є більш переконливою. Спочатку здавалося, що епідемія маргіналізує ЄС через переважно національну відповідальність за охорону здоров'я. Але зараз багато урядів бачать роль ЄС настільки необхідною, оскільки вони борються із власними проблемами управління між регіональними та центральними органами влади, стикаються з безробіттям, збільшенням нерівності доходів та зростанням державного боргу.

ЄС продовжує рік в певній фіскальній солідарності, яка була б немислима до пандемії. Це також призводить до вищого рівня довіри громадськості, хоча розбіжності у ставленні до ЄС зберігаються. Під час бюджетних обговорень ЄС нарешті зіткнувся з проблемою демократичного відступу, хоча і з компромісною формулою щодо умов верховенства права, яка повинна довести свою ефективність.

Що ж очікує в такому випадку Україну? Якщо гору візьме сценарій дезінтеграції, питання України, як і в порередьому випадку є досить неоднозначним, адже за останній рік втрачено минулі позиції. За швидкістю вакцинування Україна залишається серед країн третього світу, за майже чотири місяці вакциновано всього 1 млн., що складає лише 2,5% від всього населення, повністю ж провакциновано (отримали дві дози вакцини) лише 200 тис., що складають лише 0,3% від населення. В той час, як в Німеччині станом на 01.06 вакциновано 42% населення. Говорячи про найближчих сусідів України, наприклад Польщу, можна зазначити, що там хоча б одну дозу вакцини вже отримали 35% населення країни. [13]

Глобальне поширення пандемії коронавірусу породжує нові завдання для подолання розбіжностей між Україною та ЄС. На наш погляд, можна виділити щонайменше два нових виклики такого роду:

1) Посилення тенденцій дезінтеграції в ЄС. Яскравим прикладом є Італія, яка опинилася в епіцентрі пандемії в Європі і найбільше постраждала від неї. У цій надзвичайно складній ситуації Рим попросив використовувати механізми цивільного захисту ЄС для екстрених поставок медичного обладнання та засобів індивідуального захисту до Італії, але ні Брюссель, ні держави-члени ЄС не відповіли на цей заклик. Більше того, Німеччина та Франція обмежили експорт гігієнічних масок, а Чехія та Польща обурливо «перехопили» партії масок, призначених для італійців.

«Ця Європа стала нульовою. Немає братства, солідарності. Коли Італії це потрібно, Європа зникає», – сказав у зв'язку з цим італійський ідеолог євроскептиків Маттео Сальвіні. Пандемія COVID-19 чітко дала зрозуміти, що між країнами-членами ЄС в надзвичайних ситуаціях не існує взаємодопомоги, солідарності та європейської згуртованості. Більше того, за останні 60 років Проект європейської інтеграції не зміг забезпечити зближення та уніфікувати освітні, медичні та соціальні системи своїх держав-членів. [35]

2) Пандемія, спричинена макроекономічним спадом, який, за прогнозами, має значні масштаби та тривалість. Проблема полягає в тому, що різні тенденції в ЄС можуть посилюватися ймовірними внутрішніми та зовнішніми потрясіннями, деякі з яких вже стали серйозними. Глобальна пандемія коронавірусу почала послаблювати більшість економік світу, штовхаючи їх до подальшої рецесії. За даними Європейської комісії, шоківий ефект цього фактора спричинить зменшення виробництва в ЄС на 2,5% порівняно з ситуацією без пандемії Covid-19. Таким чином, замість очікуваного раніше реального зростання ВВП Європейського Союзу на 1,4%, прогнозується, що він знизиться більш ніж на 1,0%. [30]

Глибина рецесії в ЄС може бути ще більш значною, враховуючи те, що суттєві втрати Італії та Франції від COVID-19, двох найбільших економік Європи, ще не оцінені. Економіка Німеччини, головний локомотив ЄС, згідно з прогнозом Інституту світової економіки, може знизитися з 4,5% ВВП у 2020 році до 8,7% ВВП (пандемія почне припинятися лише в червні цього року), що

матиме негативні наслідки для всієї європейської економіки, а також країн-торгових партнерів. В контексті конвергентно-дивергенційних процесів слід очікувати значного збільшення дивергенції між Україною та ЄС, враховуючи, що економічний спад в Україні буде набагато більшим, ніж в ЄС. Лише через три дні після запровадження національного карантинного режиму Торгово-промислова палата України повідомила, що через карантин було закрито близько 600-700 тисяч малих та середніх підприємств. На цих підприємствах працює 3,5-4,0 млн. громадян України. Експерти прогнозують, що ударний вплив пандемії Covid-19 може спричинити швидке - щонайменше на 15% - зниження реального ВВП України у 2021 році. [30]

Дискусія про інтеграцію проти дезінтеграції основана на хибній дихотомії. Роздвоєність впливає із дещо застарілої точки зору, згідно з якою будь-який розвиток подій слід оцінювати за тим, чи є це кроком до «все більш тісного союзу» чи від нього. Помилка полягає в тому, що вважати, що європейська інтеграція – чи будь-яка інтеграція – це так чи ні, вперед чи назад, прогрес або регрес. Інтеграція та дезінтеграція можуть відбуватися одночасно. Важко передбачити, який з них переважатиме в середньостроковій перспективі. Багато європейців все ще страждають, економічні перспективи приглушені, залишаються невирішені проблеми, а євроскептики чекають найкращий час для атаки. Факти свідчать про те, що Covid-19 може виявитись для ЄС корисним шоком, зобов'язуючи його відмінити певні сумнівні та розділяючі процедури та зосередитись на тих сферах політики, які вирішують нагальні потреби населення, а також критичні глобальні виклики [2] .

Отже, яким буде майбутнє після пандемії Covid-19? На сьогоднішній день важко спрогнозувати реальні наслідки, однак зважаючи на попередній досвід та історичні події, боротьба з вірусом шляхом вакцинації та дотримання санітарних норм триватиме ще близько 2-3 років, а от боротьба із наслідками спричиненими пандемією тягнутиметься ще кілька десятиліть, відновлення економік держав світу, повернення до звичного життя, боротьба з погіршенням стану екології, спричиненого збільшенням кількості сміття, що

не підлягає утилізації: захисні маски, гумові рукавички, флакони від дезінфікуючих засобів, пакування від продуктів харчування, збільшення шкідливих викидів газів в атмосферу. Міжнародні організації також чекає реновація та перегляд багатьох постулатів, для збереження їх релевантності. Передовим країнам слід почати роботу над адаптацією міграційної політики та політики щодо біженців. Збільшити інвестиції для гуманітарних ініціатив. Аби зберегти власні позиції першості, важливо сформувавши правильну позицію щодо підтримки систем охорони здоров'я, виходу з фінансової кризи та відновлення системи демокративних та міжлюдських цінностей.

ВИСНОВКИ

XXI століття разом із потужним прогресивним поступом принесло цілу низку глобальних викликів, серед яких виявилася пандемія Covid-19, що за короткий час охопила увесь світ, кардинально змінивши його.

Під час написання дипломної роботи нами було встановлено ступінь впливу пандемії Covid-19 на світову політику та економіку держав світу, що не є однаковим, про що свідчить поява великої кількості популістських угруповань, основними обіцянками яких є пришвидшення темпів вакцинації та покращення системи охорони здоров'я. Не дивлячись на це держави продовжують вести політику ізоляціонізму та починають глибше усвідомлювати крихкість глобалізації, що сприяє зміцненню державної влади, однак можна певною мірою сказати: розвинені країни зіштовхнуться з подвійною кризою – охорони здоров'я та економіки, а країни, що розвиваються, взагалі з потрійною – охорони здоров'я, економіки та соціальною.

Поступово це призведе до того, що провідне місце у такому світі матимуть геополітичне суперництво та технологічна конкуренція. Без співпраці між провідними країнами перспективи для майбутнього світу похмурі. Майбутні потреби світу вимагають кращих державних можливостей, менше націоналізму та більше функціональних можливостей міжнародного співробітництва: наукового, медичного та фінансового. І, можливо, більше демократії, але це нормативне судження.

Пандемія Covid-19 у 2021 році – це найбільша глобальна криза системи охорони здоров'я після Другої світової війни, коли людство переживає дуже подібну ситуацію. Після нещівних руйнувань, з огляду на людські і матеріальні втрати, всі європейські країни почали розробляти плани та програми відновлення старого континенту в основному через ресурси Плану Маршалла.

У сучасних умовах це зусилля має бути глобальним за масштабом та направлене на глобальні наслідки негативного характеру: бідність, нерівність,

недоїдання та хвороби. Тим не менш, є позитивні зрушення –економічний підйом у країнах, що розвиваються, глобальна урбанізація та формування міцного середнього класу.

Сьогодні має минуле, і це дає необхідну перспективу кращому розумінню природи моральних дилем та аналітичних проблем у міжнародному масштабі. Що стосується європейської сторони, то об'єктивно, що Європейський Союз охопила криза бездіяльності, дозволяючи індивідуальні, часто некоординовані реакції з боку кожної держави-члена, що є підтвердженням відсутності внутрішньої згуртованості.

Отже, пандемія Covid-19 не просто є однією із глобальних загроз ХХІ століття, вона стає причиною серйозних геополітичних змін. Світ переходить від однополярності до багатополярності, що стає істотно помітною протягом першої третини століття. Нова геополітична модель матиме два потужні полюси, що конкурують між собою. Кожен полюс представляє іншу типологію влади та ідеалів. Демократичний трансатлантичний полюс, складається з США та Європейського Союзу. Дедалі сильнішим стає вплив авторитарного євразійського полюсу, що складається з Китаю та Росії, за підтримки Євразійського партнерства. Це сучасне переформатування балансу сил, що буде супроводжувати нас протягом першої третини ХХІ століття. Відбудеться прискорення впорядкування світу в рамках подвійної біполярності, а також посилення синергії та гармонії між державами, багатонаціональними установами та організаціями. Захід почне втрачати передові позиції, натомість можливий геостратегічний рух Євразійського полюса проти інтересів Трансатлантичного полюса.

Щоб оновлений світовий порядок запрацював, потрібно пам'ятати, що людське життя є пріоритетом, а тому вчені та експерти повинні розробляти нові технології для протистояння інфекціям, забезпечуючи вакцинами усі категорії громадян. Наступним завданням є створення ефективних систем охорони здоров'я у всьому світі, особливо в Африці.

Необхідно узгодити інтереси двох геополітичних полюсів, Трансатлантичного та Євразійського, які лежать в основі двох найпотужніших геостратегічних сил на планеті. Потрібно сформувати механізми координації діяльності збройних сил, судової системи, чиновників та органів охорони здоров'я різних країн. З цією метою, важливо розробити економічний та фінансовий план глобальної реконструкції, де при реалізації спільних та скоординованих зусиль повинні брати участь усі основні міжнародні фінансові установи.

Дуже важливо реформувати систему безпеки ООН, особливу увагу приділивши реформі Ради Безпеки, розподіливши кількість голосів відповідно до геополітичної ваги кожної з країн.

Щоб максимально мобілізувати світовий порядок, необхідно сформулювати ключові цілі, багато з яких вже зазначені в Статуті ООН. Серед головних – досягнення миру та стабільності в усіх регіонах світу і встановлення спільного розуміння етики та моралі, що визнані міжнародним співтовариством, гарантування справедливості та прав людини, сприяння соціальному та економічному розвитку, досягнення максимальної досконалості для всієї світової спільноти. І, наприкінці, вагомим стане не лише консенсус щодо даного переліку завдань, а й досягнення компромісу в питанні значимості та пошуку механізмів щодо реалізації кожного з них.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бек, У. космополітичний світогляд: *Центр досліджень постіндустріального суспільства*. Москва: 2017. 336 с.
2. Балугєв, Д.Г. «Сірі зони» світової політики. *Нариси поточної політики.*: Науково– освітній форум з міжнародних відносин, 2010. №3– 40 с.
3. Бауман. Глобалізація. Наслідки для людини і суспільства. *Всесвіт* 2018. 188 с.
4. Валлерстайн: Світосистемний аналіз. *Ленанд*. 2018. С.304
5. Ватиль, В.Н. Ідейно– символічний простір політики в системі євразійської інтеграції: основні сфери та форми реалізації. *Вісник Гродненського державного університету імені Янки Купали. Історія та археологія. Філософія. Політологія*, 2015. № 2 (197). – С. 151– 154.
6. Г.Кіссінджер: Пандемія Covid-19 змінить міжнародний порядок назавжди. *The Wall Street Journal*. 2020. URL: <https://interaffairs/news/show/25980>
7. Давоський форум: «Світ зміниться, але в який бік?» *Euronews*, 2020. – URL: <http://ru.euronews.com/2017/01/23/davos– world– economic– forum– geopolitics– and– economics– of– 2017>.
8. Дженніфер Буї, Наслідки американсько– китайської співпраці з глобальних питань охорони здоров'я. *Rand Corporation*. 2019. <https://www.rand.org/pubs/testimonies/CT516.html>.
9. Інавгураційна промова Дональда Трампа. *Міжнародна інформаційна група «Інтерфакс»*, 2017. – URL: <http://www.interfax.ru/world/546313>.
10. Катасонов, В. Давос як символ завершення епохи глобалізації. *Фонд стратегічної культури*, 2019. URL: <http://www.fondsk.ru/news/2017/01/19/davos– 2017– kak– simvolzavershenija– epohi– globalizacii– 43409.html>.

11. Конфуцій, Книга обрядів. *Середньовічні історичні джерела сходу і заходу*. 1972. с.117
12. Ротан Х.А. Байраредді С.Н. Епідеміологія та патогенез коронавірусної хвороби. *J Autoimmun* 2020. С. 109.
13. Статистика вакцинації від коронавірусу (COVID-19). URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/reference/coronavirus/vaccination/>.
14. Ф.Фукуяма: Економічні наслідки COVID-19. *IV Міжнародний форум "Креативна Україна"*. 2020, URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2020/11/19/7274153/>
15. Х. Байнхауер «Світ в 2000 році. Звід міжнародних прогнозів». Прогрес. 1973. С.240
16. André Härtel: Westintegration oder Grauzonen-Szenario? *Die EU- und WTO-Politik der Ukraine vor dem Hintergrund der inneren Transformation (1998-2009)*. Münster: LIT Verlag, 2012.
17. André Härtel: The EU Member States and the Crisis in Ukraine. Towards an Eclectic Explanation. *Romanian Journal of European Affairs*, Vol. 19, No. 2, 2019, pp. 87-106.
18. Andre Hertel, Andreas Umland: The Transformation of Ukraine – Challenges and Significance for the West. *VoxUkraine*, 15 March 2016.
19. Andreas Goldthau: Assessing Nord Stream 2. Regulation, Geopolitics & Energy Security in the EU, Central Eastern Europe & the UK. *European Center for Energy and Resource Security Strategy Paper*, No. 10, 2016;
20. Andreas Umland: The Ukraine Example. Nuclear Disarmament Doesn't Pay. *WorldAffairs*, Vol. 178, No. 4, 2016, pp. 45–49;
21. Andreas Umland, Kostiantyn Fedorenko: How to Solve the Security Dilemma in Ukraine ? *The Idea of Intermarium in Central eastern Europe Krytyka*, December 2017.
22. Andreas Umland: Mehr Sicherheit in «Zwischeneuropa». Die alte Idee eines Intermarium-Staatenblocks wird wieder aktuell. *Internationale Politik*, Vol. 17, No. 4, 2016, pp. 88-94.

23. A&E Television Networks: Spanish Flu. 2020. URL:<https://www.history.com/topics/world-war-i/1918-flu-pandemic>
24. Andreas Umland: Large geopolitics. Which place will Ukraine occupy on the European map. Six options. *VoxUkraine*, 4 January 2018.
25. Article within Special report The Future of War, *The Economist*. 2018. p.7.
26. Bruno Tertrais, The Year of the Rat. Strategic consequences of the coronavirus crisis. *Foundation for the Research Strategique*. 2020.
27. Campbell D, Bannock. Unlike Anything Seen in Peacetime: *NHS Prepares for Surge in Covid-19 Cases*. 2020. URL: <https://www.theguardian.com/world/2020/mar/13/unlike-anything-seen-in-peacetime-nhs-prepares-for-surge-in-covid-19-coronavirus-cases>.
28. Chinazzi M, Davis JT, Ajelli M. The effect of travel restrictions on the spread of the 2019 novel coronavirus (COVID-19) outbreak. *Science*. 2020. URL: <https://doi.org/10.1126/science>
29. CBS San Francisco, Theft is not innovation. Chinese tech executive convicted of Silicon Valley industrial espionage. 2020. URL: <https://sanfrancisco.cbslocal.com/2020/06/27/silicon-valley-tech-theft-chinese-tech-executive-convicted-industrial-espionage/>
30. COVID fuelling risk of recruitment and use of children in conflict. *Modern diplomacy*. 2020. URL: <https://moderndiplomacy.eu/2021/02/16/covid-fuelling-risk-of-recruitment-and-use-of-children-in-conflict/>
31. Covid-19: This is approaching the highest rate of infection that we have seen so far: WHO Chief. *Business Line*. 2021. URL: <https://www.thehindubusinessline.com/news/world/Covid-19-this-is-approaching-the-highest-rate-of-infection-that-we-have-seen-so-far-who-chief/article34343041.ece>
32. Danny Steed, *The Politics and Technology of Cyberspace*, Abingdon: Routledge, 2019. P.48

33. Danny Steed, The UK's National Cyber Security Strategy Beyond 2021" The International Dimension, *RUSI Commentary*, 2019. URL:https://rusi.org/commentary/The_UKs_National_Cyber_Security_Strategy_Beyond_2021_The_International_Dimension
34. European External Action Service. Disinformation on COVID-19 – *Information Environment Assessment*. 2020. URL: <https://www.documentcloud.org/documents/6877118-INTERNAL-Coronavirus-3rd-Information-Environment.html>
35. E. Renan: Qu'est-Ce Qu'une Nation? *Kessinger Publishing*. 2010 p.36
36. Euromonitor International, Китай випередив США як найбільшу світову економіку. *Consumers Worldwide*. 2018. URL: <https://www.iimk.ac.in/libportal/reports/China-Overtakes-US-Worlds-Largest-Економічнадовідка-Euromonitor-Report.pdf>
37. G- 20 Surveillance Note, *International Monetary Fund*, 2020, p. 2.
38. Governments are 'gender blind' to Covid-19's greater impact on women, global studies say. *France24*. 2021. URL:https://www.france24.com/en/20200422-un-says-food-shortages-due-to-Covid-19-пандемія_може_призвести_до_гуманітарної_катастрофи
39. H. Kissinger: World order. *Penguin Books*. 2015. P.432
40. Hantington: Political Order in Changing Societies. *Yale University Press*. 1996. P.488
41. Iryna Vereshchuk und Andreas Umland: How to Make Eastern Europe's Gray Zone Less Gray.*Harvard International Review*, Vol. 40, No. 1, 2019, pp. 38-41.
42. ILO Monitor. COVID-19 and the World of Work. *International Labor Organization*. 2021. p. 2.
43. Jin YH, Cai L, Cheng ZS, et al. A rapid advice guideline for the diagnosis and treatment of 2019 novel coronavirus (2019- nCoV) infected pneumonia. *Mil Med Res*. 2020. p.7.

44. Kai-Olaf Lang and Kirsten Westphal: Nord Stream 2. A Political and Economic Contextualisation. *SWP Research Paper*, No. 3, 2017;
45. Lily Hay Newman, “The US says Chinese hackers went too far during the COVID-19 crisis”, *Wired*. 2020. URL: <https://www.wired.com/story/china-hackers-Covid-19-spying-vaccine/>.
46. Lipsitch M, Swerdlow DL, Finelli L. Визначення епідеміології Covid-19. *N Engl J Med* 2020. С.1194–1196.
47. Life after Covid-19 may change forever. *Bloc BusinessLine on Campus*. 2020. URL:<https://bloncampus.thehindubusinessline.com/columns/world-view/life-after-Covid-19-may-change-forever/article31143449.ece>
48. Mathew Ha, China’s Coronavirus Disinformation Campaigns are Integral to its Global Information Warfare Strategy: *Federation for the Defense of Democracies*. 2020. <https://www.fdd.org/analysis/2020/04/30/chinas-coronavirus-disinformation-campaigns-are-integral-to-its-global-information-warfare-strategy/>
49. Margarita Assenova: Europe and Nord Stream 2. Myths, Reality, and the Way Forward. *Washington, DC: CEPA*, 2018.
50. Mariana Budjeryn und Andreas Umland: Amerikanische Russlandpolitik, die Souveränität der Ukraine und der Atomwaffensperrvertrag. Ein Dreiecksverhältnis mit weitreichenden Konsequenzen Sirius. *Zeitschrift für Strategische Analysen*, Vol. 1, No. 2, 2017, pp. 133-142.
51. Mariana Budjeryn: The Breach. Ukraine’s Territorial Integrity and the Budapest Memorandum. *NPIHP Issues Brief*, No. 3, 2014.;
52. New Ambitions? Chinese claiming Kyrgyzstan, Kazakhstan part of China. *EagleSpeak*. 2020. URL:<http://www.eaglespeak.us/2020/05/new-ambitions-chinese-claiming.html>
53. Nick Statt, “US government accuses Chinese ‘cyber actors’ of trying to steal COVID-19 vaccine research”, *The Verge*, 2020. URL:

<https://www.theverge.com/2020/5/13/21257341/us-government-coronavirus-vaccine-china-theft-spy-accuses-fbi-cisa>

54. Nigel Inkster, *China's Cyber Power*, Abingdon: Routledge, 2016, p. 109.

55. NCSC/CISA, Advisory: APT groups target healthcare and essential services, 2020, p. 3. URL: <https://www.ncsc.gov.uk/news/apt-groups-target-healthcare-essential-services-advisory>

56. Oxford Analytica, COVID-19 alters focus of cyber espionage, 2020. URL: <https://dailybrief.oxan.com/Analysis/DB253199/COVID-19-alters-focus-of-cyberespionage>

57. Pavlo Klimkin and Andreas Umland: A Brave New World. Considerations on the Security of Mankind, Rebooting of the International System and the Fate of Ukraine After the Pandemic. *Dzerkalo Tyzhnia*. Ukraine. 15 April 2020

58. Post Covid, there will be a New-World-Order. *TSG Sunday Guardian Live*. 2020. URL: <https://www.sundayguardianlive.com/opinion/post-covid-will-new-world-order>

59. Peter Beaumont, Julian Borger and Daniel Boffey, “Malicious forces creating ‘perfect storm’ of coronavirus disinformation”, *The Guardian*, 2020. URL: <https://www.theguardian.com/world/2020/apr/24/coronavirus-sparks-perfect-storm-of-state-led-disinformation>

60. Peter Mattis, China's Three Warfares' in Perspective, *War on the Rocks*. 2018. URL: <https://warontherocks.com/2018/01/chinas-three-warfares-perspective/>

61. Roman Tyshchenko: «Our Existence is Not the Subject of Compromises». Pavlo Klimkin during UCU Visit. *Ukrainian Catholic University*, 5 November 2018.

62. Reducing public health risks associated with the sale of live wild animals of mammalian species in traditional food markets. World Health

Organization. 2021. URL:<https://www.who.int/who-documents-detail/draft-landscape-of-Covid-19-candidate-вакцини>

63. Romm, Tony and Jeff Stein. 2.4 Million Americans Filed Jobless Claims Last Week, Bringing Nine Week Total to 38.6 Million, *Washington Post*, 2020. URL:<https://www.washingtonpost.com/business/2020/05/21/unemploymentclaims-coronavirus/>

64. Sabine Fischer: Nord Stream 2. Trust in Europe. *CSS Policy Perspectives*, No. 4, 2016;

65. Sourced via Sean Lyngaas, “Internal EU report on coronavirus disinformation was harsher on China than public release”, *Cyberscoop*. 2020. URL: <https://www.cyberscoop.com/coronavirus-china-european-union-disinformation/>

66. Sven Biscop. Egmont: *Royal Institute for International Relations*. 2020. №126. C. 1–4.

67. The Global Risks Report 2020 11th Edition. *The World Economic Forum*. Geneva, 2020. – URL : <http://www3.weforum.org/docs/Media/TheGlobalRisksReport2016.pdf>

68. Top Risks 2019 Report. *Eurasia Group*, 2019. URL: https://www.eurasiagroup.net/files/upload/Top_Risks_2017_Report.pdf

69. The 2014– 2016 Ebola outbreak in West Africa. *Centers for Disease Control and Prevention*. 2016. URL: <https://www.cdc.gov/vhf/ebola/history/2014-2016-outbreak/index.html>

70. T.Pollack: Emerging COVID-19 success story: Vietnam’s commitment to containment. *Our world in data*. 2020 URL: <https://ourworldindata.org/covid-exemplar-vietnam>

71. The Tallinn Manual states that espionage activities are not ‘*per se* regulated’ by international law. Michael N. Schmitt (Ed.), *Tallinn Manual 2.0 on the International Law Applicable to Cyber Operations*. 2017. p. 168– 173.

72. E.Fromm: *To Have or To Be? Bloomsbury Revelations*.2013. p.216

73. European Commission (2018): A Modern Budget for a Union that Protects, Empowers and Defends. The Multiannual Financial Framework for 2021–2027. 7. 10. 2020. P.7-8 URL: https://ec.europa.eu/commission/sites/betapolitical/files/communication-modern-budget-may_2018_en.pdf

74. European Commission (2019a): The European Green Deal COM/2019/640 final. 7. 10. 2020. P.7-10 URL: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/europeangreendealcommunication_en.pdf.

75. European Commission (2020a): European Economic Forecast Spring 2020. Overview. 7. 10. 2020. P. 2-6. URL: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economyfinance/ecfin_forecast_spring_2020_overview_en_0.pdf.

76. European Commission (2020b): A roadmap for recovery. Towards a more resilient, sustainable and fair Europe. 7. 10. 2020. P.2-5. URL: <https://www.consilium.europa.eu/media/43384/roadmap-for-recovery-final-21-04-2020.pdf>.

77. European Commission (2020d): Amendment to the Temporary Framework for State aid measures to support the economy in the current COVID-19 outbreak C(2020) 3156 final. P.1-18. URL: https://ec.europa.eu/competition/state_aid/what_is_new/sa_covid19_2nd_amendment_temporary_framework_en.pdf.

78. European Commission (2020e): The EU budget powering the recovery plan for Europe COM/2020/442 final. 8. 10. 2020 URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2020%3A442%3AFIN>.

79. European Council (2020a): Joint Statement of the Members of the European Council, 26 March. 7. 10. 2020. URL: https://www.consilium.europa.eu/media/43076/26-vc-euco-statementen.pdf?utm_source=dsms-

auto&utm_medium=email&utm_campaign=Joint+statement+of+the+members+of+the+European+Council%2c+26+March+2020.

80. European Council (2020b): Conclusions of the President of the European Council following the video conference of the members of the European Council, 23 April 2020. 7. 10. 2020. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/pressreleases/2020/04/23/conclusions-by-president-charles-michel-following-the-video-conference-with-members-of-the-european-council-on-23-april-2020/>.

81. European Council (2020c): Special meeting of the European Council (17, 18, 19, 20 and 21 July 2020) – Conclusions. 7. 10. 2020. P-1-16 URL: <https://www.consilium.europa.eu/media/45109/210720-euco-finalconclusions-en.pdf>

82. 2016 Presidential General Election Results. Dave Leip's Atlas of U.S. Presidential Elections, 2016. URL: <http://uselectionatlas.org/RESULTS/national.php?year=2016&off=0&elect=0&f=0>.

83. 5 shocking facts about extreme global inequality and how to even it up in Davos. *Oxfam International*, 2017. URL: <https://www.oxfam.org/en/even-it/5-shocking-facts-about-extreme-global-inequality-and-how-even-it-davos>.

84. United Nations, Department of Global Communications. UN Tackles 'Infodemic' of misinformation and cyber crime in COVID-19 crisis. 2020. URL: <https://www.thehindubusinessline.com/news/world/Covid-19-this-is-approaching-the-highest-rate-of-infection-that-we-have-seen-so-far-who-chief/article34343041.ece>

85. United States-Ukraine Charter on Strategic Partnership. *U.S. Embassy in Ukraine*, 19 December 2008.

86. Unemployment Insurance Weekly Claims, *Department of Labor*. 2021. URL: <https://www.dol.gov/>;

87. Valle: Le complexe occidental: Petit traité de déculpabilisation. *L'artilleur. Toucan Essais*. 2014.

88. Viboud C, Simonsen L, Fuentes R, Flores J, Miller MA, Chowell G. Global Mortality. Вплив пандемії грипу 1957– 1959 років. *Ж Інфекційний дис.* 2016. С. 738– 45

89. World health organization:Current WHO phase of pandemic alert for Pandemic. 2020. URL: <https://www.who.int/csr/disease/swineflu/phase/en/>

90. World health Organization: Severe Acute Respiratory Syndrome (SARS). 2019. URL:<https://www.who.int/ith/diseases/sars/en/>

91. Wang M, Cao R, Zhang L, et al. Remdesivir and chloroquine effectively inhibit the recently emerged novel coronavirus in vitro. *Cell Res.* 2020; p. 30.